

Riksdagens protokoll

1994/95:22

Tisdagen den 15 november

Kl. 14.00 – 16.07

Protokoll
1994/95:22

1 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Lena Klevenås* (s) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i valberedningen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkommen vakans anmält *Ingegerd Sahlström* som suppleant i valberedningen efter *Lena Klevenås*.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i valberedningen
Ingegerd Sahlström (s)

3 § Svar på fråga 1994/95:89 om ärvdabalkens regler om dödförklaring

Svar på frågor

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Agne Hansson har frågat mig om regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att ändra ärvdabalkens regler om dödförklaring av saknade personer från t.ex. fartygskatastrofer.

Svaret på frågan är ja. Regeringen har redan vidtagit åtgärder som syftar till att ändra reglerna om dödförklaring vid svåra olyckor till havs.

Estoniakatastrofen har inneburit stora påfrestningar för de anhöriga, men även prövat samhällets förmåga att lösa de problem som uppstår i en så svår situation. En sak som har kommit att stå i fokus är möjligheten att få en officiell bekräftelse på att en saknad anhörig också är död. En dödförklaring tar i dag minst två år. Tidsfristen syftar till att minimera risken för att någon som är i livet blir dödförklarad.

I syfte bl.a. att underlätta för de anhöriga har polisens identifieringskommission arbetat alltsedan katastrofen med att ta reda på vilka som var med på färjan. Det arbetet har nu lett till att alla kända saknade svenskar eller andra bosatta i Sverige kommer att kunna antecknas som döda i folkbokföringen utan att dödförklaring behöver tillgripas.

För det fall det skulle ha visat sig vara många som inte kunde antecknas som döda har regeringen haft en beredskap att snabbt komma till rätta med problemet genom att föreslå en särskild lag. Med hänsyn till att polisen varit så framgångsrik i sitt identifieringsarbete finns det dock för närvarande inte behov av en sådan lag.

Det finns ändå ett behov av en översyn av reglerna om dödförklaring, vilket lagutskottet har påpekat. Inom kort kommer regeringen att besluta om direktiv till en utredning för att se över vissa frågor med anknytning till ärvdabalken. Utredningen kommer bl.a. att få i uppgift att överväga reglerna om dödförklaring i ärvdabalken med sikte på förkortade tidsfrister.

Anf. 2 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Det är ett bra och positivt svar på min fråga.

Bakgrunden till att jag ställde frågan är att lagutskottet fattade ett beslut i juni 1992 om ett tillkännagivande om att se över ärvdabalkens regler, som i princip har varit oförändrade sedan 1934. Tyvärr har frågan fått en förnyad aktualitet med den tragiska Estoniakatastrofen. Den beredskap som regeringen har haft är bra. Det är också bra att det tack vare polisens arbete inte har varit nödvändigt att utnyttja en särskild tillfällig lag.

Det är naturligtvis hela tiden fråga om svåra och viktiga avvägningar. Det kommer enligt svaret att bli en översyn. Så småningom kommer det förmodligen ett förslag till förändringar till riksdagen. Jag tycker att det är positivt och bra.

Jag har ett par små följdfrågor. I Norge har man övervägt andra frågor och tagit fram en annan lösning. Finns det i arbetet med att skriva direktiv på departementet några tankar åt det hållet? Finns det någon bedömning i dag av när vi kan förvänta oss ett förslag till riksdagen på den punkten?

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Direktiven till utredningen är öppna. Utredningen kommer att ha möjlighet att titta på hur andra länder har löst motsvarande fråga och kommer att kunna utgå från andra förebilder i sina förslag.

Jag kan inte direkt svara på vilken tid utredningen har givits. Jag kan inte ange någon exakt tidpunkt.

Anf. 4 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka för de kompletterande svaren. Vi skall hoppas att vi egentligen inte skall behöva använda den typen av lagstiftning. Jag noterar att det finns en vilja från regeringens sida att se

över reglerna så fort det är möjligt. Jag tycker också att det är riktigt och bra att göra noga överväganden och att ett förslag läggs fram. Jag tackar för svaret.

Prot. 1994/95:22
15 november

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1994/95:95 om skadestånd med anledning av felaktig myndighetsutövning

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag är beredd att vidta någon åtgärd för att, som han uttrycker det, förbättra myndighetsoffrens rättsställning. Han syftar på reglerna om statens och kommunernas skadeståndsansvar vid felaktig myndighetsutövning.

Reglerna om det allmännas skadeståndsansvar skärptes år 1989. Då togs bl.a. den s.k. standardregeln bort. Den regeln innebar att skadestånd ibland inte kom i fråga även om en myndighet hade felat och en enskild lidit skada på grund av felet. Enligt de nu gällande reglerna ansvarar stat och kommun för alla skador som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning (3 kap. 2 § skadeståndslagen).

Samtidigt som reglerna skärptes tillsattes den utredning som Bengt Harding Olson nämner i sin fråga, Kommittén för översyn av det allmännas skadeståndsansvar. I sitt betänkande (Det allmännas skadeståndsansvar, SOU 1993:55) föreslår kommittén att den grundläggande regeln om ansvar vid fel eller försummelse behålls. Men kommittén föreslår också vissa skärpningar av skadeståndsansvaret, bl.a. för felaktiga upplysningar eller råd som en myndighet lämnar. Betänkandet har remissbehandlats, med därefter ledde det inte till något förslag av den borgerliga regeringen.

Det är ännu för tidigt att säga vilka åtgärder den socialdemokratiska regeringen kommer att vidta med anledning av kommittébetraktandet. Men jag kommer att gå igenom förslagen och remissutfallet noggrant och därefter lägga fram de förslag som kan vara motiverade.

Anf. 6 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Får jag först och främst hälsa justitieministern välkommen tillbaka till posten som justitieminister med, hoppas jag, ny och nyttig erfarenhet.

Dagens fråga är egentligen symtomatisk. Ärendet pågick när justitieministern slutade, och när nu justitieministern återkommer på posten är ärendet fortfarande aktuellt.

Låt mig ändå tacka för svaret, även om jag inte är nöjd – men jag antar att det hade förväntats justitieministern.

Det konkreta problemet är att detta handlar om människor som drabbats av felaktig myndighetsutövning. Det kan vara felaktigt på det sättet att de har blivit frihetsberövade, gripna, anhållna, häktade eller t.o.m. dömda. Människor och företagare har drabbats av felaktig myndighetsinformation och har åsamkats skada. Detta sker förhoppningsvis

inte varje dag. Men i ett sant rättssamhälle skall det inte finnas några fredlösa myndighetsoffer.

Det riksbekanta fallet är naturligtvis bilhandlaren Halvar Alvgård i Vimmerby. Han fick efter sju sorger och åtta bedrävelser ersättning nådevägen. Den allmänna uppfattningen bland folk och jurister var att gällande regler var otillfredsställande. En naturlig konsekvens blev att det tillsattes på vanligt svenskt maner en utredning. Man arbetade fram förslag om förbättrade skadeståndsregler. De presenterades i juni 1993.

Jag tycker att det avlämnade svaret är oklart och utan varje löfte.

Jag skulle vilja ställa följande kompletterande frågor: Är justitieministern verkligen nöjd med gällande rätt beträffande myndighetsoffer? Är justitieministern beredd att vidta någon enda förbättringsåtgärd?

Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det glädde mig att se att Bengt Harding Olson fortfarande är aktiv i denna fråga – som sagt har det gått tre år. Men jag blev litet förvånad när jag tittade i riksdagsprotokollet och upptäckte att Bengt Harding Olson agerade i denna fråga mycket frekvent fram till år 1991. Men under den borgerliga regeringsperioden har Bengt Harding Olson inte ställt en enda fråga till den sittande regeringen i detta ärendet, inte ens när utredningen lade fram sitt förslag; det ledde ju inte till någon vidare lagstiftningsåtgärd. Vadan denna brist på förtroende för den borgerliga regeringens förmåga att gå vidare i denna fråga? Men jag tackar för det förtroende som Bengt Harding Olson visar den socialdemokratiska regeringen genom att återkomma i denna fråga.

Precis som jag sade, skall jag noga överväga det förslag som utredningen lade fram under 1993. Jag skall titta närmare på remissutfallet för att se vilka lagstiftningsåtgärder som är möjliga att göra. Än en gång: Tack för visat förtroende för den socialdemokratiska regeringen!

Anf. 8 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag hoppas att det förtroende som justitieministern tolkar in i min fråga skall visa sig vara alldeles riktigt. Det är ju klart att jag litar på landets justitieminister på denna punkt.

Jag förväntade mig naturligtvis en attack vad gäller dröjsmålet och att det inte lagts fram någon proposition från den då sittande regeringen. Jag förstår att justitieministern vill skylla på förra statsrådets senfärdighet. Men det finns ett bra ordspråk som man kan ta till i sådana här sammanhang: Man skall inte kasta sten . . . osv. Det gick ju inte heller så fort under justitieministerns egen tid som justitieminister förut; det kanske justitieministern kan erinra sig.

För inte så länge sedan har vi fått reda på remissutfallet. Och jag tyckte att man skulle ge även ett borgerligt statsråd en "fair" chans att lägga fram förslag. Så värst långt dröjsmål har det faktiskt inte varit vad gäller mitt ställande av frågan.

Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det som Bengt Harding Olson väljer att kalla attack var inte riktat mot den borgerliga regeringen. Attacken var riktad mot

Bengt Harding Olson, som under tre års tid i riksdagen inte ställt en enda fråga med anknytning till detta ämne. Det var bristen på intresse— eller vad det nu berodde på — som jag uttryckte en viss förvåning över.

Av utredningens förslag kan jag notera att det ingalunda sträcker sig så långt som Bengt Harding Olson har önskat i debatten.

Låt mig anknyta till det tidigare fallet med Alvgard. Som jag redan på den tiden sade i riksdagen hade den lagändring som vi genomförde då inte lett till annan bedömning i domstolarna än den som redan förelåg vid den tidpunkten. De förslag som utredningen har lagt fram leder inte heller till någon annan slutsats. Kopplingen mellan det enskilda fallet och det lagstiftningsarbete som pågår har mycket svag grund.

Anf. 10 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Låt oss nu inte strida om senfärdighet. Det är ju ändå så, vilket jag hoppas att justitieministern inte har glömt, att man inte kan lägga fram en proposition enbart därför att en utredning gjorts. Man kan inte heller lägga fram en proposition bara därför att man haft en remisstid och gjort en remissammanställning. Det måste också få finnas en tid för övervägning; ett visst antal månader är rimligt för det.

Remissutfallet blev klart någon gång under senhösten— eller fram emot årsskiftet. Jag tycker faktiskt att man bör tänka först innan man lägger fram ett förslag.

Det finns faktiskt en koppling till hela utredningsförslaget och fallet Halvar Alvgard. Men det gäller ju inte bara honom. Låt oss inte enbart intressera oss för det. Det finns i dag ett antal myndighetsoffer; jag kan plocka fram ytterligare exempel här och nu, om justitieministern vill. Det handlar alltså om att generellt sett förbättra en lag som alla anser vara dålig.

Anf. 11 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag noterar med tacksamhet den förståelse för regeringsarbetet som Bengt Harding Olson uttrycker. Naturligtvis skall man tänka först innan man lägger fram ett förslag.

Jag ser fram emot att, om så blir nödvändigt, få en ny fråga från Bengt Harding Olson i detta ämne — om ett år.

Anf. 12 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att jag skall slippa ställa den frågan. Jag hoppas nämligen att justitieministern inom ett år kommit fram med det förslag som alla efterlyser. Jag tycker att det är oerhört viktigt. Det är nämligen inte rimligt i ett rättssamhälle att någon — oavsett om denne är statsråd, justitieminister eller något annat — struntar i myndighetsoffer. Det borde alltså läggas fram ett förslag inom rimlig tid, dvs. inom ett år.

Det kan ju inte vara så att justitieministern tycker att allt är bra och att ingenting behöver förbättras.

Anf. 13 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag vill endast erinra om att det var jag som gav direktiven för den utredning som sedermera kom fram till ett förslag år 1993.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1994/95:113 och 131 om finansiering av Gentekniknämndens verksamhet

Anf. 14 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig hur jag tänker lösa Gentekniknämndens ekonomiska problem. Inga-Britt Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att Gentekniknämnden skall kunna börja arbeta. Jag besvarar båda frågorna i ett sammanhang.

Den 1 juli i år trädde lagen om genetiskt modifierade organismer i kraft. Genom den nya lagen införlivades regler i två EG-direktiv om genteknik i svensk rätt. Samtidigt inrättades Gentekniknämnden, som har till uppgift att följa utvecklingen på genteknikområdet, bevaka de etiska frågorna och ge råd om användningen av gentekniken. Nämnden övertog den tidigare Hybrid-DNA-delegationens arbetsuppgifter och fick samtidigt ett bredare verksamhetsansvar än delegationen kan sägas ha haft. Gentekniknämndens ordförande har besökt mig och redogjort för det arbete som nämnden har börjat bedriva.

Hybrid-DNA-delegationens verksamhet finansierades genom ett ramanslag som för budgetåret 1994/95 beräknades till drygt 1 miljon kronor. Dessa medel har övertagits av Gentekniknämnden. Det förekom vid riksdagsbehandlingen av gentekniklagen inga diskussioner om att anslaget till en nyinrättad nämnd skulle komma att behöva höjas.

Enligt Gentekniknämndens uppfattning är det emellertid inte möjligt att fullgöra ålagda arbetsuppgifter inom ramen för tilldelat anslag. Nämnden har därför begärt ytterligare medel för såväl innevarande budgetår som budgetåret 1995/96.

Det råder ingen tveksamhet om att Gentekniknämndens verksamhet är en för hela samhället angelägen uppgift, särskilt mot bakgrund av den snabba utveckling som pågår på genteknikområdet och de oreparabla effekter som en missbedömning av användningen av tekniken kan medföra. Jag är medveten om att införlivandet av EG-direktiven innebär hårdare regler för användningen av genteknik i Sverige och att detta givetvis ställer ökade krav på Gentekniknämndens verksamhet.

Som Barbro Westerholm och Inga-Britt Johansson väl känner till är den ekonomiska situationen i landet mycket ansträngd. Detta präglar naturligtvis det budgetarbete som för närvarande pågår. Jag kan dock i dag inte uttala mig om i vilken utsträckning en ökad tilldelning av medel kan ske till nämnden. Frågan om ytterligare medelstilldelning för innevarande budgetår behandlas i samband med det övriga budgetarbetet.

Anf. 15 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka justitieministern för svaret. Men jag kan inte säga att jag jublar över det. Det var ju en miss att riksdagen inte anslog mer medel i våras. Det var en miss i regeringskansliet; det kan vi väl tillstå.

När vi nu sitter i denna Gentekniknämnd, som har fått vidgat mandat jämfört med Hybrid-DNA-delegationen, och ser på det arbete som vi förväntas utföra, inser vi att vi inte klarar det mandatet. Vi har därför också lagt fram en budget som visar hur mycket medel som behövs till; det rör sig om ytterligare ett par miljoner kronor. Det stämmer ganska väl med den budget som mitt eget parti för några år sedan lade fram beträffande en kommande gentekniknämnd, nämligen att det skulle komma att röra sig om ca 4 miljoner kronor på grund av dels EU-arbetet, dels det informationsansvar som Gentekniknämnden har. Naturligtvis ingår även bedömningen av de etiska frågor som ligger inom denna nämnds ansvarsområde.

I nämnden har vi haft en mycket allvarsam diskussion om hur vi skall förfara. Ordföranden är exempelvis beredd att arbeta med dessa frågor på halvtid, men naturligtvis inte gratis. Det svar som vi nu fick av justitieministern gav oss väldigt litet hopp om att det skall kunna komma en förstärkning. Jag hoppas naturligtvis ändå på att man i regeringskansliet besinnar sig och återkommer i budgetpropositionen.

Vi kommer naturligtvis att aktualisera detta svar när vi har sammanträde i nämnden nästa vecka och då se hur vi kan fortsätta med arbetet, om vi skall begära att få begränsa uppgifterna avsevärt eller vad vi skall göra.

Anf. 16 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag ber också att få tacka för svaret. Jag tänker inte be om mera pengar. När ledamöter från Gentekniknämnden kom till mig och ville att jag skulle ta upp frågan sade de att de inte hade några pengar alls. De hade inte råd att anställa en kanslichef. De hade haft ett enda sammanträde under tiden från den 1 juni. Detta var alltså för två veckor sedan. Det tyckte jag lät alldeles förfärligt.

Samtidigt vill jag säga att jag tillhör den grupp som i en reservation menade att det bästa skulle vara att Hybrid-DNA-delegationen fick jobba vidare även med de nya arbetsuppgifterna, för att jobbet skulle fortskrida och det inte skulle bli något glapp. Jag är alltså inte helt förvånad över att det har blivit litet knepigt så här i början.

Jag skulle vilja fråga om detta har inneburit att det inte har givits några tillstånd under dessa månader. Nämnden skall ju vara rådgivande innan tillstånd ges för ny teknik. Om nämnden inte har fullgjort sina arbetsuppgifter borde det rimligtvis innebära att det också har blivit stopp på den punkten.

Jag är glad över att ha fått information om att pengarna från Hybrid-DNA-delegationens verksamhet följde med över till Gentekniknämnden. Det var nämligen inte den information som de styrelseledamöter som uppvaktade mig hade med sig. Jag hoppas att detta viktiga arbete kan komma i gång på ett ordentligt sätt.

Jag kan ställa en fråga till. Man skulle ju ta in en del pengar genom avgifter. Hur har det gått på den fronten? Har man kunnat börja utnyttja den möjligheten? Det borde i så fall underlätta den finansiella situationen för nämnden.

Anf. 17 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Till Barbro Westerholm vill jag säga att vid Genteknik-nämndens tillkomst uttalades under riksdagsbehandlingen att nämndens verksamhet skulle finansieras med de medel som tidigare använts för Hybrid-DNA-delegationens verksamhet. För att ge en litet mera positiv attityd till det hela vill jag ändå säga att nämndens verksamhet är oerhört viktig och väsentlig. Vad jag kan göra i det pågående budgetarbetet är att se till att Gentekniknämnden tillförs de medel som krävs för att den skall kunna fullgöra de uppgifter som riksdagen har ålagt nämnden.

Till Inga-Britt Johansson vill jag säga följande. När det gäller tillståndsgivningen har jag ingen information om att Arbetarskyddsstyrelsen, Fiskeriverket eller Statens jordbruksverk, som är de tillståndsgivande myndigheterna, inte har kunnat bedriva sin tillståndsverksamhet med anledning av något som har med Gentekniknämnden att göra.

De tillståndsgivande myndigheterna finansierar sin verksamhet i den delen med avgifter. Det har inte förutsatts när det gäller Gentekniknämnden. I det kärva ekonomiska läge som råder tänker jag undersöka vilka förutsättningar som kan finnas för att finansiera även Gentekniknämndens verksamhet på det sättet.

Anf. 18 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Vi har haft flera sammanträden än det enda som nämndes. Det är då vi har diskuterat den framtida verksamhetsplaneringen. Det är helt klart att nämnden har gjort precis som Hybrid-DNA-delegationen gjorde tidigare när det gäller tillstånd. Det är de vidgade uppgifterna som jag talar om, att ligga före när det gäller att ta till sig forskningsresultat och att gå ut med information till allmänheten, som inte inryms i det arbete vi gör nu.

När det gäller avgifterna vill jag säga att det finns en gräns för hur höga avgifter man kan ta ut av forskare som får sina pengar från bl.a. Medicinska forskningsrådet. Vi tror inte att avgifter ger ett särskilt stort tillskott till denna budget.

Anf. 19 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag kan då utgå från att alla dessa myndigheter har begärt in de utlåtanden från Gentekniknämnden som de skall göra enligt den proposition vi antog i våras.

Jag läste igenom handlingarna från den aktuella riksdagsdebatten innan jag gick hit. Faktum är att den gamla majoriteten där utgick från att Gentekniknämnden skulle kunna ta ut avgifter för att bättra på sin finansiella situation. Det är ingenting som jag har hittat på själv.

I övrigt är jag nöjd med justitieministerns svar och skall ta upp en ny diskussion med de ledamöter som har varit i kontakt med mig i denna fråga.

6 § Svar på fråga 1994/95:115 om brott där de misstänkta skyller på varandra

Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jeppe Johnsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ansvar skall kunna utkrävas vid brott där de misstänkta skyller på varandra. Frågan har ställts mot bakgrund av ett fall där tre personer misstänktes för stöld i butik. Åklagaren beslutade att inte väcka åtal på grund av att brott inte kunde styrkas då de misstänkta skyllde på varandra.

Som Jeppe Johnsson mycket riktigt påpekat kan jag som justitieminister inte uttala mig om något enskilt fall. Allmänt sett kan ändå sägas att våra nu gällande straffrättsliga regler inte lägger något hinder i vägen för att döma flera för deras delaktighet i ett och samma brott. Ansvar kan utkrävas av deltagarna som gärningsmän, medhjälpare eller anstiftare. Även vid ett begränsat deltagande kan den som främjat brottet dömas som medhjälpare.

Rättsordningen kräver emellertid att den som döms för ett brott skall vara överbevisad om sin skuld och åklagaren skall, för att väcka åtal, på objektiva grunder kunna motse en fällande dom. Det problem som Jeppe Johnsson tar upp är alltså främst en fråga om vilken bevisning som finns och hur den kan värderas. Om åklagaren inte kan motse en fällande dom skall han inte åtala med anledning av brottsmisstanken. Jag är övertygad om att Jeppe Johnsson instämmer i att ingen skall dömas utan att det är bevisat att han är skyldig till brottet. Efter den uppmärksammade händelsen i Lindome gjordes en översyn av reglerna om medverkansansvar vid brott. Professor Madeleine Leijonhufvud, som utförde översynen, tog avstånd från tanken att sänka beviskraven. Och jag tror inte heller att det är någon lösning att sätta beviskraven lägre och riskera att människor döms för något de inte gjort.

Det kommer därför inte heller i fortsättningen att kunna uteslutas att den situationen uppstår att ingen kan dömas för ett brott, när två eller flera personer som varit närvarande vid brottet skyller på varandra. Detta är givetvis inte tillfredsställande. Möjligheten att genom ändringar i regelsystemet undvika sådana situationer är emellertid begränsade. Det bör ändå nämnas att det pågår en utredning som skall se över reglerna på området. Utredningen, som skall vara klar den 1 juli 1996, skall överväga möjligheten att utvidga ansvaret för medverkan till brott och ansvaret för underlåtenhet att hindra, anmäla och avslöja brott.

Den viktigaste åtgärden för att minska den aktuella problematiken är att polis och åklagare gör allt för att utreda brotten och säkra bevisning.

Riksåklagaren gav nyligen tidigare biträdande riksåklagaren Axel Morath i uppdrag att utreda polis och åklagares metoder vid förundersökningen vid ärenden av denna karaktär. Utredningen har till syfte att

förbättra och förfina metoder för bl.a. förhör, brottsplatsundersökningar och tekniska undersökningar. Det är min förhoppning att utredningen kommer att resultera i att polisens arbete med att säkra bevisning under förundersökningar ytterligare förbättras.

Enligt min uppfattning bör frågan om lagstiftningsåtgärder från regeringens sida avvakta resultaten av de utredningar som nu pågår.

Anf. 21 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret. Jag instämmer i stort sett i det svar jag har fått och speciellt i att ingen får dömas oskyldig. Det känns bra att justitieministern delar min företrädarens åsikt att det är angeläget att komma till rätta med dessa brott där de inblandade skyller på varandra så att ingen kan ställas till svars.

I det aktuella fallet fann man över 60 olika varor från sex olika butiker. I ett par fall hade de misstänkta två ytterjackor på sig, varav den innersta jackan kom från en av de drabbade butikerna. Det inträffade ger signaler om att det går bra att ta för sig av andras egendom och ändå gå fri genom att skylla på varandra. Händelserna och resultatet av utredningen stämmer inte överens med den vanlige svenskens uppfattning om vad som är rätt eller fel. Det är demoraliserande att fall som detta inte ens leder till åtal och prövas av domstol.

I det aktuella fallet såg affärsinnehavaren att det låg obetalda varor i barnvagnen när en av kvinnorna lämnade affären. Det är mycket svårt att förstå att de tillgripna varorna ej behöver lämnas tillbaka. Butiksinnehavaren har kunnat identifiera de tillgripna varorna. Noterbart är också att man bland stöldgodset fann specialtänger som kunde användas till att klippa bort larmbrickor med.

Åklagaren anser sig ej kunna styrka vem som har begått brottet. Men det står helt klart att brott har begåtts. Jag förstår att justitieministern inte kan kommentera enskilda fall, men anser justitieministern att det är riktigt att man i fall liknande de beskrivna lämnar tillbaka varorna till de misstänkta? Är justitieministern beredd att se över dessa regler?

Anf. 22 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Vare sig jag eller Jeppe Johnsson har tillgång till förundersökningen i det ärende som Jeppe Johnsson åberopar. Jag vet inte vilken information som Jeppe Johnsson grundar sin fråga på.

Jag vill dock ta tillfället i akt och påpeka att man bör vara försiktig när det gäller att lita på andrahandsuppgifter, särskilt om de kommer från tidningsartiklar. Det är tyvärr inte ovanligt att tidningarna i den här typen av fall ger en ofullständig eller direkt felaktig beskrivning av det inträffade. Jag anser därför att det finns anledning att noga kontrollera informationen innan man drar några som helst slutsatser.

Som jag sade i mitt svar anser jag att detta är en fråga framför allt för åklagarna. De skall kontrollera att förundersökning och införsäffande av fakta och bevisning som skall ligga till grund för åklagarnas beslut sker på bästa tänkbara sätt, detta för att undvika situationer där

man inte kan utreda ett brott i botten på grund av att personerna skyller på varandra.

När det gäller återlämnandefrågan är det ju så, att om man inte kan finna att visst gods har tillgripits genom brott, har man inte heller någon möjlighet att ta ifrån någon dessa varor.

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

Anf. 23 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Detta tillgrepp skedde den 10 september 1993. Åklagaren fick utredningen den 14 december 1993. Efter diverse kompletteringar fick åklagaren slutgiltigt ärendet den 11 januari. Sedan gick det 10 månader till dess att åklagaren fattade beslutet att icke väcka åtal, eftersom brott ej kunde styrkas. Då skulle jag vilja ställa frågan: Även om det här brottet kan anses bagatellartat, anser justitieministern att det är rimligt att det skall ta så här lång tid att komma fram till att åtal inte skall väckas?

Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som Jeppe Johnsson säkert förstår har jag ingen som helst möjlighet att ha någon som helst uppfattning om hanteringen av ett enskilt ärende.

Anf. 25 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! I justitieministerns svar kan man läsa: "Den viktigaste åtgärden för att minska den aktuella problematiken är att polis och åklagare gör allt för att utreda brotten och säkra bevisningen."

Precis som justitieministern påpekade är det oerhört viktigt att man kan göra en ordentlig utredning så att man senare har något att ta på. Med utgångspunkt i den polisbrist som rådde 1991 och som avhjälpes under de tre borgerliga regeringsåren vill jag fråga justitieministern om justitieministern är beredd att verka för att bibehålla antalet poliser och för att fortsätta att ge de medel som polis och åklagare behöver för att kunna åstadkomma de resultat som vi alla är betjänta av.

Anf. 26 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Jeppe Johnsson att såväl polis som åklagare och domstolsväsende skall tillförsäkras de medel som är nödvändiga för att rättsväsendet skall kunna fungera fullt ut på ett tillfredsställande sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1994/95:112 om nedläggning av I 20

Anf. 27 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Ulla Löfgren har frågat mig om besparingarna inom försvarsbudgeten innebär en nedläggning av I 20 i Umeå.

Regeringen har mot bakgrund av landets svåra ekonomiska läge föreslagit att utgiftsbesparingar om 2 miljarder kronor vidtas inom För-

svarsdepartementets verksamhetsområde med full effekt senast vid utgången av år 1998.

Regeringen har uttalat att nästa försvarsbeslut tidigareläggs till år 1996. Då kommer vår framtida säkerhets- och försvarspolitik att läggas fast. I det sammanhanget kommer Försvarsmaktens grundorganisation att prövas.

I nuvarande läge går det inte att ge ett entydigt svar på Ulla Löfgrens fråga.

Anf. 28 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! Tack, herr försvarsminister, för svaret. Jag är inte förvånad över att det i dag inte går att ge ett entydigt svar på frågan. Men jag är förvånad över att Socialdemokraterna för inte mindre än två år sedan väckte en partimotion om en nedläggning av I 20.

Jag tycker att försvarspolitikerna är en viktig fråga för Sverige. Speciellt i den svåra ekonomiska situation som landet befinner sig i vill det till att man lägger fram förslag till försvarsbeslut som är bra och som framför allt är försvarspolitiskt betingade.

Därför är jag förvånad över partimotionen. Jag kan inte se vilka försvarspolitiska skäl som ligger bakom förslaget. Jag tolkar denna försvarspolitiska motion om en nedläggning av I 20 som ett omvänt regionalpolitiskt förslag. Det skrämmar mig litet grand inför det nya försvarsbeslutet.

Anf. 29 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag är medveten om vad som framfördes i motionen från 1992. Men regeringen kommer att förutsättningslöst pröva frågan om förändringar i försvaret. Jag känner mig oförhindrad att lägga fram förslag som avviker från tidigare motioner. Ingen militär enhet eller försvarsmaterielbeställning har fått fribrev. Innan ett beslut om nedläggningar av fredsförband fattas måste naturligtvis mycket noggranna överväganden göras. Här har Försvarsmakten ett stort ansvar att lägga fram förslag till förändringar i sin organisation som leder till att vi med en mindre summa pengar kan ha kvar ett modernt och effektivt försvar.

Fru talman! Det vore fel av mig om jag innan denna beredningsprocess ens har kommit i gång skulle ha en bestämd uppfattning om vilka förband som kan komma i fråga för en nedläggning. Detta får vi återkomma till.

Anf. 30 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! Jag tackar för det beskedet. Jag hoppas att jag kan lita på att försvarsministern i det kommande förslaget till nytt försvarsbeslut låter de försvarspolitiska övervägandena vara de som gäller och inte några eventuella andra överväganden, t.ex. regionalpolitiska eller kortsiktiga ekonomiska överväganden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 31 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! My Persson har frågat mig om vilka åtgärder jag tänker vidta för att tillförsäkra varje misstänkt demenssjuk i sjukhemsboende utredning och diagnos.

Låt mig först konstatera att ÄDEL-reformen, som trädde i kraft den 1 januari 1992 och som bl.a. innebar att kommunerna fick ta ansvaret för sjukhemmen, i stort blivit en framgång. Den femåriga utvärderingen av ÄDEL som Socialstyrelsen ansvarar för har också gett oss en unik möjlighet att följa äldreomsorgens utveckling i landet. Olika studier visar också att de äldre själva ger vården och omsorgen ett gott betyg.

Men detta allmänt positiva omdöme om ÄDEL-reformen skall inte skymma det faktum att det finns brister i äldreomsorgen.

I den senaste ÄDEL-årsrapporten påtalar Socialstyrelsen vissa gränsdragningsproblem mellan kommuner och landsting, inte minst när det gäller rehabiliteringen för äldre. Beträffande sjukhemmen konstaterar Socialstyrelsen att dessa i allmänhet är en väl fungerande länk i äldreomsorgskedjan. Dock finns det på en del håll allvarliga kvalitetsbrister. Det är inte heller tillfredsställande att så många av de boende, som uppfattas som dementa, inte genomgått någon demensutredning.

Regeringen har i årets regeringsförklaring slagit fast att stat, landsting och kommun måste säkerställa att de äldre får den vård och omsorg de behöver. De nämnda förhållandena är självklart oacceptabla.

Ansvaret för utredning och diagnos av personer med misstänkt demenssjukdom ligger på landstingen. Men konstruktiv samverkan mellan de båda huvudmännen är nödvändig för att komma till rätta med de samlade problemen. Jag vill här påminna om att riksdagen hösten 1993 beslutade avsätta 50 miljoner kronor för att utveckla kvaliteten och säkerheten i den kommunala hälso- och sjukvården, de s.k. ÄDEL-50-medlen. Ett viktigt inslag i detta arbete är bl.a. att utveckla hälso- och sjukvårdens insatser vid sjukhemmen.

Jag vill dessutom nämna, att även i de just nu pågående Dagmarförhandlingarna har frågan om vård och rehabilitering för äldre uppmärksamats.

Anf. 32 MY PERSSON (m):

Fru talman! Jag vill först tacka socialministern för svaret.

Att jag har tagit upp just den här delen av ÄDEL-utvärderingen – jag skall be att få återkomma så småningom med en interpellation med litet större frågor – beror på att jag anser att det är mycket allvarligt när en boende, eller en patient, som jag ofta säger, på ett sjukhem inte får en diagnos ställd. Det är speciellt allvarligt när det gäller demens. Det är nämligen viktigt att ha kunskap i fråga om det verkligen är demens eller ej som en människa lider av. Det är viktigt att konstatera att det är demens, för att kunna tala om vilken form av demens det är. Det finns ett stort antal demenssjukdomar, och Alzheimer är den vanligaste. Det är viktigt för att man skall kunna ge rätt omvårdnad. Vi kan inte bota

Svar på frågor

demenssjukdomar i dag, men vi kan ge lindring. Det är också viktigt för personalen – det får vi inte glömma.

Det är väl så viktigt att kunna utesluta demens. Många gamla människor lider av symtom som kommer från sjukdomar som liknar demens. Åldersdepression är en mycket vanlig sådan sjukdom. Om man då kan utesluta demens kan man alltså behandla och bota den sjukdom som den gamla människan lider av. Därför tycker jag att det är otroligt viktigt med utredning och diagnos. Det är en rättighet som vi alla har.

I svaret sägs det, helt riktigt, att landstingen har ansvaret för sjukvården. Vi vet att kommunerna har övertagit det stora ansvaret för de gamla på sjukhemmen. Men vi vet att det finns ett glapp däremellan, som socialministern också påtalar.

Jag skulle vilja precisera frågan: Vem skall ha ansvaret för att initiera en demensutredning?

Anf. 33 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Den person som uppmärksammar att en gammal människa ser ut att behöva vård, behandling eller en utredning har naturligtvis, i egenskap av befattningshavare på t.ex. ett sjukhem, skyldighet att slå larm och säga att det ser ut som om fru Pettersson eller herr Andersson är i behov av vård. Men det är landstinget som har ansvar för att man gör utredningen och därmed också ställer diagnosen. Det är en fråga om samverkan. Det är också en fråga om täta kontakter och närhet mellan sjukhemmen och deras personal och landstinget och dess personal.

Socialstyrelsen och Socialdepartementet diskuterar för närvarande på vilket sätt man skall kunna ge information och erfarenhetsspridning liksom spridning av de goda exemplen när det gäller just samverkan och samarbete. Socialstyrelsen är på gång att tillsammans med de båda huvudmännen söka möjligheter att just gemensamt få fatt i bristerna i fråga om kontakter. Det finns många sätt att arbeta med det.

Ett sätt kan vara att dra i gång ett antal sammankomster eller konferenser, där man belyser och arbetar både på det lokala och på det regionala planet, så att man tar vara på just de erfarenheter som finns. På vissa områden fungerar det ju mycket bra, men det hindrar inte att vi skall gå vidare och se till att det fungerar bra över hela landet när det gäller att göra de äldres sjukdomar och behov av vård och stöd synliga.

Anf. 34 MY PERSSON (m):

Fru talman! Jag håller helt med om att det finns områden där det fungerar mycket bra. Det beror ofta på personer och på kunskap. Att detta påtalas i ÄDEL-utvärderingen beror på att personalen på sjukhemmen har slagit larm, utifrån den gedigna kunskap som de nu börjar få om demenssjukdomar, mycket tack vare Apoteksbolagets demensår, som så här långt har varit mycket lyckat.

Ministern säger att den som på ett sjukhem märker tecken på att en patient skulle behöva en utredning skall slå larm. Ja visst! Men till vem? Om t.ex. MAS, dvs. en medicinskt ansvarig sköterska, märker detta, vem skall hon slå larm till?

Det stora problemet är att vi inte har någon länk mellan sjukvården och kommunen på det sätt som skulle behövas. Vi har inte den medicinskt ansvarige läkaren att slå larm till. Det kanske handlar om ett stort antal husläkare, som har olika kompetens när det gäller att sköta sådana här saker.

Jag undrar hur ministern ser på detta att vi kanske måste gå tillbaka till eller nyinrätta någon form av funktion där det finns ett medicinskt ansvar på läkarnivå på varje sjukhem.

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

Anf. 35 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Frågan om husläkeri och hur det skall organiseras när det gäller den öppna vården får vi återkomma till framöver.

Jag tycker inte att det finns skäl att säga att man inte skall ta initiativ därför att det finns ett antal olika läkarkontakter som är knutna till ett sjukhus. Om man vet eller ser att en person inte mår bra finns det alltid en arbetsledning på ett sjukhem. Jag tror inte att det är där som det stora problemet ligger. Möjligen ligger det i att man kanske inte alltid observerar, och då måste man fortsätta att fördjupa kunskaper, erfarenheter och information om att man måste vara observant. Sedan finns det alltid möjligheter att ta kontakt, via de ansvariga på sjukhemmen, med läkare på landstinget. Landstingen är ansvariga för att se till att åtgärda de rapporter som de får in.

Anf. 36 MY PERSSON (m):

Fru talman! Jag tror faktiskt att det är så att man på sjukhemmen verkligen observerar och slår larm till MAS, men där kan det ibland stanna därför att det inte finns någon medicinskt ansvarig över henne. Det viktiga där är att de läkare som man har att tala med kanske inte alltid är de specialister inom geriatri som skulle behövas och kanske inte är de som klart ser att behovet av utredning av demenssjukdomar är otroligt viktigt, såväl för den som är sjuk som för personalen inte minst och för samhället i övrigt, när antalet gamla dementa blir allt större.

Anf. 37 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag håller med My Persson på den punkten att det finns skäl att se till att Socialstyrelsen tillsammans med Landstingsförbundet och Kommunförbundet, dvs. de båda huvudmännen, är mer observanta och tydliga när det gäller att ge information och erfarenhetsspridning i det här fallet. Men det finns ingen anledning att avstå från de arbetsledningar som finns på sjukhemmen, av det skälet att man anser sig inte ha tillräckligt med specialistkompetens inom geriatri. Alla läkare som blir kontaktade i sådana här frågor har ett ansvar för att se till att frågan utreds vidare. Det måste vi verkligen slå fast.

Anf. 38 MY PERSSON (m):

Fru talman! Slutligen vill jag återigen tacka för svaret och speciellt för det sista tillägget, att vi kanske skall försöka att på bred front se över hur vi skall lösa de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1994/95:119 om ansvaret för arbetet med kvinnors hälsa

Anf. 39 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om ansvarsfördelningen mellan Delegationen för jämställdhet mellan kvinnor och män respektive Folkhälsoinstitutet när det gäller arbetet med kvinnors hälsa.

Regeringen beslutade i torsdags att det inom regeringskansliet skall inrättas en delegation för jämställdhet mellan kvinnor och män. Delegationen skall ta fram idéer och förslag som kan ligga till grund för att vidareutveckla jämställdhetspolitiken.

Delegationen skall i sitt arbete vara fri att ta upp frågor inom alla samhällsområden. Men det finns vissa frågor som den särskilt skall uppmärksamma. Det gäller arbete, löner och inflytande men också kvinnors hälsa och våld mot kvinnor.

Folkhälsoinstitutets uppgift är att som central myndighet förebygga sjukdomar och annan ohälsa och främja en god hälsa för alla. Institutets arbete skall också vara inriktat på att skapa likvärdiga förutsättningar för god hälsa. Med tanke på att ohälsotalet är högre för kvinnor än för män och att kvinnor oftare söker vård och använder mer mediciner än män är det naturligt att ett av institutets programområden är kvinnors hälsa.

Delegationens utgångspunkt är alltså jämställdhet mellan kvinnor och män ur ett brett samhällsperspektiv – Folkhälsoinstitutets är att förebygga ohälsa. Jag är övertygad om att Folkhälsoinstitutets arbete kan vara en bra kunskapskälla och underlag för delegationen när den tar upp frågor som berör kvinnors hälsa.

Anf. 40 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka socialministern för svaret.

Det här är en av flera frågor som jag har ställt därför att jag inte fick svar på dem under den allmänpolitiska debatten.

I det här fallet var regeringsförklaringen, som jag läste den, litet otydlig. Man kunde tolka det så att det kan bli ett dubbelarbete mellan Jämställdhetsdelegationen och Folkhälsoinstitutet just när det gäller kvinnors hälsa. Men jag tolkar detta svar så att det finns en mycket tydlig gräns och att det arbete som Folkhälsoinstitutet utför sedan kommer att presenteras för Jämställdhetsdelegationen och användas där.

Eftersom jag har tid vill jag ta upp Folkhälsoinstitutets arbete. Det leds av en styrgrupp med mycket bred representation från olika kunskapsfält. Den arbetar med frågor som gäller både unga kvinnors hälsa och medelålders och äldre kvinnors hälsa. Man försöker här att sy ihop kunskap från forskning i andra länder och arbetar tvärssektoriellt. För detta arbete har man anslagit 10 miljoner för det närmaste året. Vi

börjar redan se bra resultat. Man har dels gått ut med anorexi-bulimiskrifter, dels en skrift om ensamma mammors situation samt en skrift om kvinnors ordkunskap och annat. Detta tror jag kan bli ett bra underlag för delegationens arbete.

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

Anf. 41 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt. Om det var detta som var underlaget för Barbro Westerholms fråga, kan jag verifiera att det inte finns någon som helst anledning att tro att det skall uppstå någon sorts kompetenstvister. Lika litet behöver man vara orolig över delegationens arbete med att förbättra synsättet när det gäller kvinnors arbete eller i fråga om lönepolitik som gynnar kvinnors förvärvsarbete osv. Det finns ordentliga gränsdragningar mellan dessa.

Jag kan också i detta sammanhang nämna den förra regeringens initiativ till utredningen om hur kvinnor blir bemötta inom sjukvården. Denna utredning kommer naturligtvis också att bli ett bra underlag för Delegationen för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1994/95:122 om utvärdering av smittskyddslag

Anf. 42 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om jag avser att utvärdera smittskyddslagen.

Smittskyddslagen har varit i kraft i drygt fem år och är enligt min mening ett stöd för arbetet med att förhindra att smittsamma sjukdomar sprids bland människor.

Socialdepartementet behandlar för närvarande förslag till ändringar i smittskyddslagen som aktualiserats av bl.a. Socialstyrelsen, Domstolsverket och Europarådets tortyrkommitté. Härutöver bör smittskyddslagen moderniseras och göras klarare i vissa avseenden.

Av särskilt intresse är att de tvångsisolerades rättigheter till t.ex. fritidssysselsättning, fysisk träning, möjlighet att dagligen vistas utomhus, att föra telefonsamtal, att ta emot besök och att sända och ta emot brev eller andra försändelser blir lagreglerade – allt detta för att förbättra de tvångsisolerades möjlighet till att leva ett så normalt liv som möjligt. Om inskränkningar i de tvångsisolerades rättigheter är nödvändiga med hänsyn till syftet med isoleringen bör dessa givetvis kunna överklagas.

Avsikten är att utarbeta en departementspromemoria som efter remissbehandling skall ligga till grund för en proposition.

Det pågår alltså en översyn av vissa delar av smittskyddslagen just nu. Om det därutöver är behovligt med en mer omfattande utvärdering av lagen har jag för närvarande inte tagit ställning till.

Anf. 43 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka också för det svaret.

Detta är ju en fråga som påbörjades under den förra regeringen. Den har sin bakgrund i att vår smittskyddslagstiftning har ifrågasatts när det gäller just tvångsomhändertagande av människor som är smittade av hiv och hur smittspårningen sker över huvud taget. Det påstås från en del håll att lagen uppfyller sitt syfte och från andra håll att den motverkar sitt syfte. Jag är inte den som kan avgöra vilket av dessa läger som har rätt. Det enda sättet att komma fram till om det är en bra eller dålig lag är just att utvärdera och utreda den.

Det svar som jag nu har fått, vilket jag inte fick i den allmänpolitiska debatten, visar att man har frågeställningen aktuell i regeringskansliet.

Anf. 44 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Precis som framgår av mitt första svar menar jag att om man skall gå vidare eller inte får man bedöma när man har tagit fram departementspromemorian, sett över moderniseringen och fått en remissbehandling av detta.

Anf. 45 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag vill understryka att inte minst remissbehandlingen är väldigt viktig här, eftersom det finns olika uppfattningar om den här lagens värde i olika sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1994/95:123 om glömda och gömda sjukdomar

Anf. 46 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om man i direktiven till Utredningen om hälso- och sjukvårdens finansiering och organisation (HSU 2000) särskilt kommer att ta upp behovet av att organisera hälso- och sjukvården så att glömda och gömda patientgruppers hälso- och sjukvårdsbehov blir tillfredsställda. Det kan exempelvis gälla människor som är spelberoende eller har psykiska problem efter att ha frigjort sig från en destruktiv rörelse.

Inom Socialdepartementet pågår för närvarande arbetet med tilläggsdirektiv till HSU 2000. Regeringen kommer enligt nuvarande planering att fatta beslut om de nya direktiven i slutet av denna månad. Jag vill inte föregripa regeringens ställningstagande.

Jag vill emellertid framhålla att i de gällande direktiven till HSU 2000 ingår bl.a. att analysera olika organisationsmodeller. En utgångspunkt för denna analys är att hela befolkningen skall kunna erbjudas en god hälso- och sjukvård på lika villkor oberoende av såväl sjukdomens art eller varaktighet som den vårdsökandes ålder, ekonomi eller bostätssort. Jag anser att dessa krav på sjukvårdens organisation är av grundläggande betydelse och även bör gälla som utgångspunkt för

utredningens fortsatta arbete. Det är knappast förenligt med denna inriktning av arbetet att därvid lyfta fram någon särskild patientgrupps behov.

Prot. 1994/95:22
15 november

Svar på frågor

Anf. 47 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Bakgrunden till frågan är att det varje år under allmänna motionstiden väcks ett antal motioner som gäller patientgrupper som inte får sina sjukvårdsbehov tillgodosedda beroende på att grupperna är för små för att tas omhand inom det egna landstinget. Detta kan ses som en riksangelägenhet. Vi har avslagit motionerna och sagt att det är landstingens ansvar och hänvisar ibland till rikslistan. Men när jag sedan tittade i rikslistan som Socialstyrelsen och Landstingsförbundet har gjort fann jag att dessa sjukdomar inte fanns med, utan de har hamnat mellan två stolar.

Jag menar att när man gör en sjukdomsutredning bör man rent principiellt lyfta fram detta behov. Man kan exemplifiera med några sjukdomar, men man behöver inte plocka fram någon särskild. Vad man måste få fram är hur sjukvården kan tillgodose dessa patientgruppers behov när det ligger på riksplanet att skapa en resurs för dem och ett enskilt landsting inte kan tillhandahålla den expertis och kompetens som behövs.

Kenth Skårvik och jag väckte en motion om detta i januari förra året. Då förutsatte socialutskottet utan tillkännagivande att detta var något som man kunde se över i den pågående sjukvårdsutredningen. Min fråga är därför föranledd av en viss oro över att någonting nu skall tappas bort i samband med regeringsskiftet.

Anf. 48 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Nej, det är inte avsikten att man på den här punkten eler på någon annan punkt heller skall tappa bort någonting. Min utgångspunkt var bara, vilket framgår av mitt svar, att HSU 2000 har en mer allmän, övergripande och principiell inriktning. Men det är klart att om man från den principiella utgångspunkten tar upp en diskussion om hur man rent allmänt skall handskas med grupper eller sjukdomar som inte omfattar mer än någon enstaka individ eller någon väldigt liten grupp, så kan man naturligtvis ta upp detta antingen i HSU 2000 i tilläggsdirektiven – det skall jag faktiskt överväga – eller i något annat sammanhang, exempelvis vid överläggningar med Landstingsförbundet.

Det finns ju faktiskt olika vägar att gå för att lyfta fram den här typen av frågor. Men jag skall överväga vilka vägar man kan tänka sig att välja utan att för den skull här binda mig vid att skriva in det i tilläggsdirektiv till HSU 2000.

Anf. 49 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det här tycker jag låter mycket bra. Jag vill inte heller begära att vi här skall binda upp oss för vilken modell som skall väljas. Det är ju särskilt viktigt nu i besparingstider, när man ser hur sjukvårdshuvudmännen i köp-sälj-system och annat riskerar att vissa frågor

kommer bort. Jag har t.ex. följt porfyrikernas situation, där den utmärkta vård som de har fått vid S:t Görans sjukhus här i Stockholm höll på att äventyras genom att den skulle föras ut i landet med risk för en mindre kompetent vårdinsats.

Jag tycker att denna diskussion har landat väl i dag. Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1994/95:124 om bidrag till frivilliga organisationer

Anf. 50 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om regeringen avser att dra in bidragen till frivilliga organisationer.

Ansvaret för den sociala tryggheten vilar ytterst på samhället. Det sker inom ramen för offentligt finansierade trygghetssystem. Sedan lång tid tillbaka utgör dock folkrörelserna och frivilliga organisationer ett viktigt komplement till det arbete som olika myndigheter bedriver inom det sociala området. De enskilda organisationerna kan utforma sina insatser utifrån den egna organisationens särart. Detta ser jag som en styrka.

Statsbidrag utgår dels i form av centralt organisationsstöd, dels som projektmedel till viktiga sociala insatser. Det gäller såväl förebyggande insatser som hjälp och stöd till socialt utsatta grupper. Statliga bidrag i olika former kommer även fortsättningsvis att avdelas för stöd till folkrörelserna och andra organisationer som är verksamma inom det sociala området.

Anf. 51 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka för detta svar, som också var positivt.

Bakgrunden till frågan är att i början av 80-talet, när jag arbetade i Socialstyrelsen, sågs inte detta med ideella insatser med särskilt blida ögon. När det blev aktuellt med regeringsskifte har det uttalats en del oro över vad som skall hända nu, eftersom man har upplevt en period av positiv inställning till ideella organisationers insatser.

Jag tolkar socialministerns svar så, att även den nuvarande regeringen ser folkrörelsernas och de frivilliga organisationernas insatser som ett viktigt komplement till det arbete som myndigheter bedriver inom det sociala området och att det kommer att finnas organisationsstöd och projektmedel för viktiga sociala insatser. Därför är jag nöjd.

Anf. 52 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Det gläder mig att Barbro Westerholm är nöjd. Men jag vill ändå ännu en gång understryka det som var inledningen i mitt svar, nämligen att grunden för samhällets välfärd skall vila på samhällets insatser och att organisationernas bidrag skall grundas på organisationernas särart.

Jag vill rekommendera en artikel som Bengt Lindqvist har skrivit med anledning av detta ämne. Den är en mycket intressant inlägg i debatten.

Prot. 1994/95:22
15 november

Svar på frågor

Anf. 53 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Även Folkpartiet liberalerna ser dessa insatser som ett komplement och anser att det skall finnas en solidarisk finansiering av den sociala tryggheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1994/95:125 om tortyrskadecenter

Anf. 54 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om hur långt man har kommit med inrättandet av ett tortyrskadecenter.

Jag vill börja med att instämma i det som Barbro Westerholm tar upp i sin fråga, nämligen att tortyrskadades behov av olika typer av insatser är stort. Den mest grundläggande förutsättningen för att insatserna skall kunna ges är enligt min mening att vård och stöd till tortyrskadade fungerar väl inom landsting och kommuner. Även frivilligorganisationerna gör stora insatser inom detta område.

Riksdagens beslut om statligt stöd till rehabilitering av tortyrskadade flyktingar m.fl. innebär bl.a. att 50 miljoner kronor skall avsättas för att förbättra rehabiliteringen av tortyrskadade flyktingar. Inom regeringskansliet tillsätts för närvarande en särskild grupp för att närmare bereda förslag om hur medlen skall användas.

Enligt min mening är det angeläget att vårdgivarnas insatser kan förstärkas så att flyktingar och invandrare med fysiska och psykiska skador kan ges bra vård och stöd. En av arbetsgruppens uppgifter bör vara att pröva om det finns behov av ett nationellt institut.

Ett alternativ till att inrätta ett särskilt institut skulle kunna vara att förstärka existerande verksamheter och utveckla olika former av nätverk mellan t.ex. landsting, kommuner och frivilligorganisationer.

Anf. 55 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Bakgrunden till denna fråga är naturligtvis dels Psykiatriutredningens understrykande av att vi behöver en resurs som kan bidra till att hjälpa de tortyrskadade, dels socialutskottets behandling av propositionen. Där lyfte vi också fram detta behov.

Det finns nu enheter ute i landet som väntar på besked om vem som skall ha ansvar och hur det skall organiseras. Att vänta på besked innebär alltid litet av en kall hand på utvecklingen. Beskedet får inte dröja för länge.

Jag antar att utredningsgruppen kommer till snarast och att den också får en ganska tuff tidsram, så att arbetet inte fördröjs.

Anf. 56 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Nej, Barbro Westerholm, det skall inte fördröjas. Jag delar helt uppfattningen att det är angeläget att fatta beslut i denna fråga.

När det gäller själva organisationsformen vill jag bara poängtera att riksdagen förutsätter att frågan om ett eventuellt tortyrcenter beaktas när man överväger hela frågeställningen om hur medlen skall användas och fördelas. Det är just mot den bakgrunden som jag tycker att gruppen också bör titta på om det finns ett alternativt sätt att använda den i och för sig inte särskilt stora summan pengar. Risken är annars att den slukas upp av ett institut och inte kommer till användning ute på de enheter som så väl behöver denna samverkan.

Jag är angelägen om att man skall överväga möjligheterna både att ha ett särskilt institut eller center och att bygga upp ett nätverk där man kan samverka, byta erfarenheter och ge varandra stöd i det fortsatta arbetet med att ta hand om tortyrskadade.

Anf. 57 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag tycker att nätverkstanken är intressant och att det är bra att man provar den. Det finns resurser på litet olika håll och med litet olika inriktning. Det som är viktigt i det sammanhanget är ändå att man får med forskningsaspekten och att någon har ansvar för den. Vår kunskap om hur vi på bästa sätt skall hjälpa dem som har tortyrskador är begränsad, och vi behöver följa upp hur våra olika insatser landar och vilka effekter de har.

Anf. 58 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Just den sista punkt Barbro Westerholm tar upp när det gäller forskning är naturligtvis en oerhört viktig del i det arbete som pågår nu.

Anf. 59 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka socialministern för svaren på de frågor jag inte fick svar på förut. Det återstår en fråga om tobaken, men den har statsrådet Anna Hedborg ansvar för.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:121 om företagshälsovård

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig om jag avser att göra något för att stärka företagshälsovårdens ställning.

För att uppfylla kraven på en bra arbetsmiljö och utifrån en helhets-syn medverka till att förebygga arbetsskador och arbetssjukdomar är företagshälsovården en mycket viktig resurs.

Företagshälsovården genomgår för närvarande en strukturförändring. Samtidigt pågår ett arbete som syftar till att utveckla ett system

för kvalitetssäkring inom företagshälsovården. I en nyligen avlämnad rapport har Statskontoret undersökt hur företagshälsovården har påverkats av att det generella statsbidraget tagits bort och av det förhållandet att kollektivavtal om företagshälsovård fortfarande saknas för stora delar av arbetsmarknaden. Undersökningen pekar bl.a. på en viss minskning av antalet personer som är anslutna till företagshälsovården, men att en stor del av denna förändring beror på att antalet personer i arbetskraften minskat.

Inom Arbetsmarknadsdepartementet överväger vi för närvarande vilka åtgärder som behöver vidtas för att man skall kunna upprätthålla en bra företagshälsovård.

Anf. 61 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

I Sverige finns en mångårig tradition av förebyggande arbete. Mödra- och barnhälsovården, skolhälsovården och så småningom företagshälsovården är resultaten av denna insikt. De var också resultatet av en insikt om att det är svårt att kombinera individinriktat arbete i hälso- och sjukvården och samhällsinriktat förebyggande arbete. De vårdso-kandes behov går alltid före det förebyggande arbetet, vilket därför riskerar att inte bli utfört om man inte har särskilda resurser för det. Det är därför denna nedrustning – jag vill kalla det nedrustning – av företagshälsovården är allvarlig. Man skall inte tro att husläkarna kan ta sig an denna uppgift. Företagshälsovård ingår faktiskt inte i deras utbildning. Deras arbete är i princip individinriktat.

Det var också därför staten lämnade bidrag till utbyggnad av företagshälsovård under 80-talet fram till 1992. Det är att beklaga att man under denna tid inte genomförde studier av vilka samhällsekonomiska vinster företagshälsovård för med sig, för det hade i dagsläget varit utomordentligt bra. Det sunda förnuftet säger att det är bra med företagshälsovård och att det är bättre att förebygga ohälsa och att rehabilitera än att sjukskriva personer, men det borde också finnas dokumenterat vad det ger i pengar.

Nu ser vi en nedrustning av företagshälsovården framför allt för människor som arbetar i små och medelstora företag. Detta har vi uppmärksammat i socialutskottet under förra mandatperioden. Vi har skrivit att socialutskottet utifrån de synpunkter utskottet har att beakta förutsätter att den kompetens i form av kunskaper och erfarenheter som finns inom företagshälsovården tas till vara och tryggas, så att man skall kunna säkerställa hög kvalitet. Men det händer inte så mycket.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker att det är ett riktigt konstaterande, Barbro Westerholm. I en motion från förra verksamhetsåret föreslog den socialdemokratiska riksdagsgruppen att det skulle göras en översyn när man kopplar ihop företagshälsovården med den yrkesmässiga rehabiliteringen. Det är det arbetet som vi nu känner oss förpliktigade att ge oss på och försöka att hitta en bra lösning för. Det kräver en dialog mellan Socialdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet.

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

Jag delar Barbro Westerholms kritik när det gäller att man inte borde ha tagit bort statsbidraget innan man hade tittat på vilka konsekvenser det skulle få. Det var därför motionen kom till en gång i tiden. Jag känner att socialministern och jag skall jobba efter det uppdraget.

Anf. 63 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Man har väntat år ut och år in på att parterna skall sluta ett avtal. Det finns såvitt jag förstår ett lagförslag om företagshälsovård i någon låda ute på departementet – i Regeringskansliet. Ett avtal tycks sitta väldigt långt inne. Det kanske beror på avsaknaden av företagshälsoekonomiska beräkningar av vinsten av att ha företagshälsovård.

Jag tror att det är utomordentligt bra om man sätter fart på utredningen. Yrkeskåren splittras och försvinner till andra verksamheter, och det kommer att ta tid att bygga upp den.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill gärna säga att jag kommer från en verksamhet ute i kommunerna. Jag har ägnat mycket tid under årens lopp åt att bygga upp företagshälsovården både i den verksamhet jag själv var direkt ansvarig för, men också genom att hjälpa småföretagen med att få i gång företagshälsovården.

Jag känner väldigt mycket för denna verksamhet, men jag tycker att det är rimligt att jag får några veckor på mig i det nya jobbet innan vi bestämmer hur vi skall gå fram. Jag delar den kritik som framförts i motionen från Ingvar Carlsson m.fl.

Anf. 65 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag har förståelse för att det kan ta tid. Jag kommer igen och ställer frågan på nytt fram på vårkanten.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1994/95:129 om ROT-avdraget

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Dan Ericsson har frågat mig om jag avser att verka för en förlängning och utvidgning av det s.k. ROT-avdraget som medger skattereduktion för arbetskostnader vid reparations-, om- och tillbyggnadsåtgärder på bostäder.

I den ekonomisk-politiska proposition som just har presenterats redovisas en rad åtgärder för att stimulera byggverksamhet. Omfattande satsningar görs på ROT-åtgärder av olika slag. Även stöd för reparation, om- och tillbyggnad av bostäder ingår. Mot denna bakgrund är det inte nu aktuellt att förlänga eller utvidga det ROT-avdrag som Dan Ericsson frågat om.

Anf. 67 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Jag ställde denna fråga tidigare och fick då inget besked. Jag var väldigt förvånad över den vaga beskrivning som då gavs av ministern angående eventuella satsningar på byggsidan. I dag kan jag förstå varför ministern var så vag.

Det framgår av regeringens nyligen framlagda förslag på arbetsmarknadsområdet att man inte lever upp till valrörelsens ord om satsningar. Det investeringsprogram som socialdemokraterna talade om i valrörelsen är nu halverat.

När det gäller reparations-, ombyggnads- och tillbyggnadsområdet blir det enligt förslaget avsevärda försämringar – om inte ROT-avdraget får en förlängning vid årsskiftet. Det var min förhoppning.

Nu har jag fått ett mycket klart besked av ministern. Det blir ingen förlängning. Det är beklagligt.

Förutom att ROT-avdraget givit tusentals nya jobb har det enligt Målarförbundets beräkningar också inneburit en vinst för statskassan på 1,5 miljard.

Min fråga gäller varför man nu avskaffar något som fungerar, som ger arbete, som är lönsamt och som är inarbetat.

Den föreslagna subventionen på 15 % för ROT-åtgärder ger definitivt inte samma effekt som nuvarande ROT-avdrag. Det stimulerar inte bostadsägare till denna typ av ROT-åtgärder. Hur skall subventionen förresten fungera? Finns det ett beloppstak för bidragets storlek? Vilka begränsningar finns när det gäller ROT-åtgärderna? Är det bostadsinnehavaren som skall ansöka om bidraget? Hur skall det fungera? Det finns ingenting skrivet i propositionen om det. Det oroar mig också, särskilt nu när vi har fått beskedet att ROT-avdraget avskaffas. Jag tror att det kommer att slå hårt mot de arbetstillfällen som finns inom denna sektor.

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Först vill jag ge ett par reflexioner: Vad är arbetsmarknadspolitik för någonting? Arbetsmarknadspolitik är ingen evig skatterabatt. Arbetsmarknadspolitikens åtgärder när det gäller investeringsprogram är att tidigarelägga investeringarna och för det ge en subvention i form av en skatterabatt eller ett bidrag. I den meningen har det ROT-avdrag som Dan Ericsson nu talar om fungerat. Det har tidigarelagt investeringarna. Men permanentar man ett sådant system leder det inte till tidigareläggningar, utan då är det egentligen bara en skatterabatt för att underhålla fastigheter som samhället bjuder på.

Jag har mycket svårt att tänka mig att vi med tanke på den statsbudget vi har tagit över skall kunna börja vårt regeringsinnehav med att införa nya skatterabatter.

Däremot har vi infört nya tidsbegränsade avdrag för nya typer av investeringar. Det vi framför allt har infört är direktavskrivningar på byggnader för näringslivet för att på det sättet snabba upp utbyggnaden av näringslivet och anställningar av folk. Vi har också infört en rabatt

vad gäller ROT i bostäder. Den är också tidsbegränsad. Det är det som är viktigt att komma ihåg.

Vi försöker den vägen åstadkomma 50 000 jobb i byggsvängen. Det ligger inget negativt i det faktum att vi också kan göra det med pengar som den gamla riksdagen avsatte, Dan Ericsson. Det är väl ganska klokt att använda pengar som tyvärr inte används i arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 69 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Med anledning av det sista arbetsmarknadsministern säger måste jag ändå konstatera att socialdemokraterna i valrörelsen talade om ett omfattande investeringsprogram. Om jag inte minns fel handlade det om 15 miljarder. Vad man nu har lagt fram är ett program som innebär ungefär 4,7 miljarder. Precis som ministern säger tas pengarna inom de ramar som finns. Det är alltså inga nya satsningar som görs, vilket man förespeglade väljarna i valrörelsen.

Arbetsmarknadspolitiken skall självfallet inte syssla med eviga skatterabatter. Men inte menar väl ministern att situationen för byggjobbarna har förändrats så drastiskt sedan den nya regeringen tillträdde att man nu kan avskaffa de åtgärder som behövs för att få byggjobbare i arbete? Det skulle vara mycket märkligt om ministern verkligen tycker det.

Jag har slagits för en förlängning av systemet med avdrag för att det fungerar. Det ger jobb, och det ger sysselsättning. Direktavskrivningar är mycket tveksamma, Anders Sundström. Det har riksdagen tidigare uttalat sig om.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Återigen vill jag säga att vi har presenterat ett förslag som kostar i storleksordningen 5 miljarder för statsbudgeten och som ger investeringar för i storleksordningen 10 miljarder. Det är nya åtgärder. Pengarna fanns i budgeten, men arbetade inte. Det är väl något positivt. Dan Ericsson kan inte mena att vi ingenting gör. Sedan kan det hända att vi från tid till annan väljer att byta åtgärd. Jag vill gärna skicka ut signalen att när vi sätter en borte gräns för direktavskrivningen för näringslivet är det en borte gräns. Jag vill uppmana näringslivet att nyttja den skatterabatten. Tro inte att vi i maj 1996 återkommer och säger att vi förlänger den borte gränsen. Då skulle inte arbetsmarknadspolitiken fungera som den skall, nämligen att utjämna skillnaderna i konjunkturen.

Anf. 71 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag fick faktiskt ingen dementi från ministern när det gäller min fråga. Tycker arbetsmarknadsministern att situationen på arbetsmarknaden för byggjobbarna har förändrats så drastiskt att han nu medverkar till att försämra möjligheterna att få arbete? Detta blir faktiskt effekten av förslaget om att dra in avdragsmöjligheten. Sedan kan vi diskutera tidslängden och om det skall vara fråga om ytterligare ett

eller två år. Vid årsskiftet avskaffas de facto avdragsmöjligheten. Det innebär färre jobb och minskade inkomster för statskassan.

Vi har inte heller fått några besked om den föreslagna subventionen. Hur skall den fungera? Vilka begränsningar kommer att finnas? Är det bostadsinnehavaren själv eller är det byggföretagen som skall göra en ansökan? Det finns inga besked i den framlagda propositionen. Jag tror att många i byggsektorn vill ha ett besked om detta.

Prot. 1994/95:22
15 november

Svar på frågor

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill återigen säga att vi tillför åtgärder som ökar investeringarna i byggsektorn med 10 miljarder i förhållande till vad den gamla regeringen gjorde. Det innebär att vi tar arbetslöshetsbekämpningen på allvar. Vi tillför nya åtgärder. Vi gör klart för alla aktörer att arbetsmarknadspolitik innebär tillfälliga åtgärder. Det gäller för aktörerna att nyttja den skatterabatt som de kommer i åtnjutande av. Jag är övertygad om att näringslivet och bostadsföretagen verkligen försöker använda den skatterabatt som de nu kan få.

Anf. 73 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag får inga besked när det gäller hur subventionen skall fungera och om den på något sätt skulle kunna väga upp att regeringen nu avskaffar avdragsmöjligheten. Detta avskaffande kommer i sig att medföra färre jobb i den här sektorn. Det kommer ministern inte ifrån.

Det handlar således om 4,7 miljarder. Tidigare har man sagt 15 miljarder. Detta skall tas inom befintlig ram. Det innebär att man tar ifrån andra områden som också är angelägna. Det kommer inte heller ministern ifrån. Det är inte så att det inte kommer att hända något på de områden varifrån pengarna tas. Detta kommer även att slå på de områdena.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill säga två saker. Dan Ericsson tar nu upp ett antal frågor som inte ingick i hans ursprungliga frågeställning. Dessa frågor får han gärna återkomma med.

De pengar vi talar om användes faktiskt inte. Den gamla regeringen anvisade åtgärder på arbetsmarknadspolitikens område som inte fungerade. Pengarna låg och dammade i byråldor utan att bidra till att arbetslösa människor får sysselsättning. Vi tar nu fram dessa pengar ur byråldorna och använder dem i aktiva åtgärder. Detta är faktiskt sanningen.

Anf. 75 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Ministern sade att jag tar upp en annan frågeställning än vad jag gjorde från början. Jag hade faktiskt hoppats på att få ett positivt besked. När jag inte fick det, blev jag tvungen att fråga vad det finns för alternativ. På den punkten har jag inte fått något besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 76 Näringsminister STEN HECKSCHER (s):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig på vilket sätt regeringen tänker förhindra att statlig skogsmark som tillhör Assidomän framgent fortsätter att försälas och privatiseras av ideologiska skäl.

Sven-Erik Österberg konstaterar att regeringen beslutat avveckla Privatiseringskommissionen. Det är riktigt. De ideologiskt motiverade privatiseringarna av statens företag har upphört. Kommissionen behövs inte. Den försäljning av det allmännas egendom som kan bli aktuell kommer att hanteras på annat sätt. Någon försäljning av aktier i Assidomän är inte aktuell. Jag avser inte att ta något initiativ i den frågan.

Riktlinjerna för Assidomäns försäljning av mark till enskilda fastställdes av riksdagen våren 1992. Det var i samband med beslutet att föra över verksamheten vid Domänverket till aktiebolagsform. Syftet med försäljningarna skulle vara att stärka det enskilda jord- och skogsbruket. Med utgångspunkt från riktlinjer som riksdagen fastställde reglerades senare vilka särskilda bestämmelser som skulle gälla för mark som skall säljas till enskilda. Det gjordes i avtalet mellan staten och Domän AB om bolagiseringen av Domänverket. Enligt avtalet skall försäljningen pågå t.o.m. utgången av juni 1996. Assidomän har, som aktiebolag, på sedvanligt sätt ett självständigt ansvar för försäljningarna i enlighet med riksdagens riktlinjer. Regeringen har för närvarande ingen avsikt att föreslå någon ändring av riksdagens beslut i denna del. Jag vill emellertid gärna lyssna på vilka synpunkter Sven-Erik Österberg kan ha på dessa försäljningar.

Anf. 77 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret på min fråga. Jag har inte så många synpunkter på de riktlinjer som riksdagen har dragit upp vid försäljning för att stärka befintliga jordbruksföretag och där man t.ex. har sålt ut jordbruksfastigheter. De är nog ganska tidsenliga och riktiga i sig.

Min fråga gäller däremot de fall då Domänverket har sålt ut sin mark inom sina befintliga kärnområden, när det gäller skog osv. Man har sålt till privatpersoner som inte behöver ha förstärkning till sina befintliga företag. Marken har gått till kapitalstarka personer som kanske har skaffat sig skogsmark för rekreation och jakt. Min följdfråga till näringsministern blir därför: Är näringsministern beredd att se över på vilket sätt man i praktiken följer upp riksdagens riktlinjer för försäljning?

Anf. 78 Näringsminister STEN HECKSCHER (s):

Fru talman! Det är helt riktigt att det när sådan här verksamhet pågår är angeläget att ständigt se över i vilken utsträckning man lever upp till de riktlinjer och de syften som har legat bakom försäljningen. Så är det naturligtvis också i det här fallet. Den naturliga mekanismen är att bolaget i sina regelbundna redovisningar till sin ägare beskriver hur det

har gått till. Ägaren, i det här fallet staten och regeringen via Näringsdepartementet, skall vid sådana tillfällen ställa de frågor som är angelägna med utgångspunkt från redovisningarna.

Vi har naturligtvis ett ansvar för den sortens uppföljning i efterhand för att verkligen se till att syftet med försäljningarna uppnås. Så kommer naturligtvis även att ske i det här fallet vid nästa redovisningsperiod.

Anf. 79 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag tackar för den upplysningen. Jag är mycket tacksam för att näringsministern tar denna fråga på mycket stort allvar. Jag tolkar svaret som mycket positivt och förväntar mig att man ser över dessa riktlinjer. I de fall felaktigheter har begåtts förväntar jag mig att de inte upprepas.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1994/95:114 om uppehållstillstånd för utlänningar som är verksamma vid svenska företag

Anf. 80 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Lars Björkman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ge mindre företag möjlighet att i Sverige utbilda utlandsverksam personal.

Sverige har en reglerad invandring, och därför skall en utlänning för att arbeta i Sverige ha arbetstillstånd, om inte utlänningen har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i de nordiska länderna eller EES-kretsen.

Tillstånd inom ramen för s.k. internationellt utbyte är begränsade såväl till tiden som yrket och vissa bestämda arbetsgivare. Det kan också ges för insatser inom bl.a. kultur, pedagogik och forskning och kan avse utländska forskare vid svenska vetenskapliga institutioner, lärare vid språkinstitut m.fl. yrkesgrupper.

Tillstånd för internationellt utbyte omfattas till större delen av generella yttranden till Statens invandrarverk. Övriga ärenden remitteras till Länsarbetsnämnden för prövning. Om Länsarbetsnämnden finner att en ärendegrupp bör karaktäriseras som internationellt utbyte skall nämnden aktualisera frågan om generellt yttrande hos Arbetsmarknadsstyrelsen.

Tillståndsprövningen skall vara generös och flexibel. Det skall dock vara en strikt prövning av att ansökningsärendet kan hänföras till internationellt utbyte och att den sökandes kvalifikationer motsvarar verksamhetens syfte, och här spelar företagets storlek ingen roll.

Regeringen har för avsikt att göra en total översyn av invandrings- och flyktingpolitiken. I denna utredning kommer även det här området att ses över. Så länge vi i Sverige har en reglerad invandring måste dock även i framtiden någon form av ansökningsförfarande och pröv-

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

Svar på frågor

ning ske även om en generös tillämpning med ett minimum av byråkrati alltid är önskvärd.

Anf. 81 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Jag får väl ta det som ett tecken på att man ändå tänker se över frågan, även om slutsatsen i sista stycket inte uttrycker någon överdriven handlingskraft.

Bakgrunden till frågan är att det i dag finns ett ganska stort antal företag som bygger upp sina företag via internationella kontakter. De försöker utvidga sin verksamhet utanför Sveriges gränser och även utanför EES- och EU-området. Jag tror att alla partier är eniga om att det är bra. Företagen satsar på helt nya marknader. Då krävs det självfallet att man via lokal rekrytering kan anställa människor, förutom den personal som kommer från Sverige, som kan fullgöra de uppgifter som krävs för företagsutveckling, för att sälja och tillverka produkter, utveckla tjänster osv.

Jag tror att vi är fullständigt överens om att småföretagsgruppen är en nyckelgrupp. Vi hörde talas om att den t.o.m. är en spjutspets inför framtiden. Det är viktigt att vi kan utveckla denna sida. Det gäller att man vad avser dessa specifika frågor inte bygger byråkratiska hinder som gör att företagen känner sig motarbetade och att de inte snabbt och smidigt kan utveckla de idéer som de jobbar aktivt med på fältet.

I det sista stycket i statsrådets svar säger han att en tillämpning med ett minimum av byråkrati är önskvärd.

Jag hoppas att detta är ett sätt att uttrycka sig och att det inte är ett sätt att visa att man egentligen inte har någon speciellt stark vilja, att man låter det hela bero tills andra invandrings- och flyktingpolitiska frågor skall behandlas. Detta är en fråga som måste lösas när den är aktuell. Den är aktuell nu.

Vad tänker invandrarministern göra för att ge dessa ord någon form av realism?

Anf. 82 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Jag har inget annat svar att ge än det som jag har givit. Jag delar Lars Björkmans uppfattning att detta är en viktig fråga, men vi vill inte bryta ut den speciellt. Det äger sin riktighet att frågan är aktuell nu, men det finns också möjligheter att åstadkomma åtgärder i den här riktningen redan nu. Det finns alltså förutsättningar för att komma till Sverige, även om man råkar vara utanför EES-kretsen eller Norden.

Det finns alltså möjligheter, även om det kan vara litet krångligare för de mindre företagen. Det erkänner jag gärna.

Denna fråga är inte mindre aktuell om ett halvår eller ett år. Då är den snarare ännu mer aktuell. Vi avser alltså att se över den. Något annat svar kan jag inte ge i dag.

Anf. 83 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag tror att frågan är mest aktuell nu, när det finns en arbetslöshet som vi alla bekämpar. Det finns idéer som bygger på möj-

ligheten att företag med utlandet som bas för nya produkter skall bygga upp ett nätverk. Därmed kan de också få en bättre snurr på den inhemska verksamheten här i Sverige.

Vi är tydligen överens om att systemet är överbyråkratiskt och har hinder i sig som man med relativt enkla metoder skulle kunna förändra. Det är inte någon större vilja som ministern här demonstrerar när han säger att vi är överens om detta men att det kan ta ett år eller ännu längre tid innan man kommer till skott i dessa frågor.

Är ministern beredd att över huvud taget diskutera om det finns mycket enkla åtgärder att vidta vad gäller Invandrarverkets handläggningsrutiner?

Anf. 84 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Lars Björkman pratar ungefär som om det vore omöjligt för personer utanför EES-kretsen eller den nordiska kretsen att komma till Sverige. Så är inte fallet.

Däremot sker det en viss prövning av företagen. Man tittar bl.a. på seriositeten, och man prövar om de kunskaper som företagen vill hämta in inte finns i Sverige. Man kan diskutera om den prövningen går att göra effektivare, bättre och mindre byråkratisk. Vi skall se över det.

Det är inte omöjligt, Lars Björkman, för människor från andra länder att komma till Sverige i dessa syften. Jag erkänner att det kan vara litet krångligare för småföretag, men omöjligt är det inte. Dörren är öppen.

Anf. 85 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Invandrarministern får det att låta som om läget ändå är positivt. Jag får väl ge mig till tåls tills vi får någon bekräftelse på att det verkligen händer någonting. Låt mig bara komplettera med en ytterligare frågeställning.

För att få ta hit någon utifrån måste man i dag gå till länsarbetsnämnden och i vissa fall även till fackliga organisationer för att stämma av om de har något intresse av eller underlag för att göra en bedömning av företagens anspråk på att få ta hit folk.

Jag upplever att detta är en byråkrati som är fullständigt onödig. Det kan inte vara rimligt att ett fackorgan för svenska fackliga medlemmar skall göra en bedömning av om ett litet företag har ett behov av att utbilda arbetskraft för internationella verksamheter. Är det rimligt att man försöker ta bort den typen av hinder? I så fall tror jag att vi skulle ta ett stort steg på vägen för att lösa upp de akuta knutarna.

Anf. 86 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Jag anser inte att det är något hinder att man hör fackföreningar eller länsarbetsnämnden. Det är snarare fråga om en seriös prövning. Jag ser inget skäl till att särskilt titta på de frågorna.

Anf. 87 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag skall alltså tolka invandrarministern så att svenska fackföreningsrörelsen har intresse av att bedöma om ett företag har en

utvecklingspotential baserad på utländsk tillverkning eller utländsk verksamhet över huvud taget. Det förefaller något långsökt.

Utöver att det är långsökt bidrar det till att vi får en ärendehantering som visserligen sägs vara flexibel, lätthanterlig och generös, men den drar ut på tiden. Och tiden är i detta fall en nyckelfaktor. Om vi får en smidigare hantering, kortare tider i handläggningen, kommer företagen snabbare ut med sin verksamhet, och vi får över huvud taget en bättre möjlighet att jobba med dessa frågor.

Jag hoppas att invandrarministern är beredd att jobba för att dessa frågor skall få en bättre lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1994/95:127 om tillämpningen av den s.k. barnpraxisförordningen.

Anf. 88 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Ulla Hoffmann har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att praxis vid tillämpningen av den s.k. tidsförordningen ändras för att bättre överensstämja med humanitära principer.

De fall som Ulla Hoffmann refererar till gäller tillämpningen av tidsförordningen, dvs. de avser barnfamiljer som sökt asyl före den 1 januari 1993. Det är fråga om personer som inte har något skyddsbehov och därmed inte har rätt till asyl. Därför är jag av den uppfattningen att man rent allmänt i dessa ärenden måste kunna ha som krav att de inte gjort sig skyldiga till något brott i Sverige. Om ett avslag skulle komma att ge orimliga konsekvenser kan det naturligtvis finnas skäl att i vissa enskilda ärenden göra en annan bedömning. Att avvisa en stor barnfamilj för att ett av barnen begått en mindre förseelse skulle kunna vara ett sådant exempel.

Avslutningsvis vill jag dock framhålla att det är Utlänningsnämnden som genom beslut i enskilda ärenden bestämmer praxis. Det är endast i de fall som Utlänningsnämnden eller Invandrarverket överlämnar till regeringen som regeringen kan ge vägledning. Några ärenden av denna typ har dock icke överlämnats. För närvarande pågår en utredning som skall överväga formerna för regeringens styrning av praxis.

Anf. 89 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Blomberg för svaret. Det är bra att statsrådet har för avsikt att se över reglerna om hur tillämpningen har utvecklats vad gäller just den s.k. barnpraxisförordningen.

Invandrapolitiska kommittén skrev i sitt betänkande att ”handläggningen måste ske generöst med sunt förnuft och med sådan inlevelse att man kan förhindra beslut som för en allmän rättsuppfattning framstår som stötande”. Den praxis som har utvecklats vad gäller barnpraxisförordningen om uppehållstillstånd i vissa utlänningsärenden

av de särskilda skälen framstår som stötande för en allmän rättsuppfattning.

Det kan inte vara rimligt att det särskilda skälet, t.ex. då familjer omfattas av barnpraxisförordningen, tolkas så att Sverige avvisar en familjemedlem i de fall då det inte finns någon anknytning i hemlandet för att därigenom kunna påvisa anknytning så att resten av familjen kan utvisas.

Vad gäller de asylsökande ställer Sverige krav på en exemplariskhet som inte krävs av någon svensk medborgare. Vilken svensk medborgare är utan skuld, så att han eller hon kan kasta första stenen?

Jag hoppas alltså att de ändringar i förordningen som nu kommer att göras blir mycket tydliga, detta för att Utlänningsnämnden inte skall få något tolkningsutrymme som gör det möjligt att utveckla en praxis som strider mot humanitet och förnuft.

Jag utgår också från att förordningen ges en sådan utformning att de som redan har fått avslag medges en ny prövning efter förändringen i förordningen som baseras på hänsyn till barnens bästa.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1994/95:128 om asyl för judiska familjer från f.d. Sovjetunionen

Anf. 90 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Dan Ericsson har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder med anledning av Utlänningsnämndens avslagsbeslut rörande en judisk familj från Ukraina.

Jag avser inte att vidta några åtgärder med anledning av nämndens beslut. Utlänningsnämnden är en självständig myndighet som har att följa gällande lagar och förordningar. Nämnden har möjlighet att överlämna enskilda ärenden till regeringen för prövning, och det är endast då som regeringen har möjlighet att påverka utformningen av praxis.

Enligt den information jag har fått del av är det inte någon ändrad praxis i detta fall. Nämndens beslut rymms inom nu gällande praxis och är varken det första eller det enda avslagsbeslutet för judiska asylsökande från f.d. Sovjetunionen.

Anf. 91 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka invandrarministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är ett beslut av Utlänningsnämnden som enligt min mening innebär att man går ifrån det det praxisbildande beslut som fyrklöverregeringen fattade angående asylsökande judar från f.d. Sovjetrepubliker.

Beslutet fattades den 25 november förra året, dvs. för knappt ett år sedan. Av beslutet framgår att uttryck för folklig antisemitism hade ökat i Ryssland, vilket kunde medföra att enskilda judar utsattes för

Prot. 1994/95:22
15 november

Svar på frågor

allvarliga trakasserier. Många gånger kunde någon hjälp från de rättsvårdande myndigheterna inte påräknas.

Med hänvisning även till tidigare regeringsbeslut fann regeringen att praxis var fastlagd för bedömningen av asylskäl för personer av judiskt ursprung från f.d. Sovjetunionen. Regeringen konstaterade då att det inte under senare tid inträtt någon sådan förändring av förhållandena för judar i Ryssland som ger anledning att ompröva praxis.

Slutsatsen blev, i ett då aktuellt ärende, att regeringen biföll asylansökan med hänvisning till de trakasserier som de berörda hade utsatts för. Nu har vi ett motsvarande fall av sådana trakasserier.

Om regeringen nu inte reagerar eller agerar mot att Utlänningsnämnden beslutat avslå en asylansökan för judar från f.d. Sovjetunionen innebär det i praktiken att en ny praxis införs.

Jag vill, efter det besked jag fått, återigen ställa frågan till invandrarministern: Innebär detta att regeringen står för en omorientering i den här frågan?

Anf. 92 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Nej, det gör vi inte. Vi följer den av fyrklöverregeringen fattade praxisbeslutet av den 25 november 1993. Då fattade regeringen ett beslut i ett ärende rörande en judisk familj från Ryssland. Det var fråga om en ny ansökan där det tillkommit nya omständigheter. Därför upphävdes beslutet om avvisning, och familjen fick stanna.

I detta beslut slog regeringen fast att den praxis som utformats genom regeringsbeslut år 1991 och 1992 skulle bestå, dvs. att den allmänna situationen för judar i f.d. Sovjetunionen inte är sådan att de som folkgrupp generellt kan anses vara utsatta för förföljelse eller att de skulle vara i behov av skydd i annat land.

Regeringen konstaterade vidare i beslutet år 1993 att utvecklingen i Ryssland under senare år varit positiv, bl.a att antisemitism sanktionerad av staten inte längre förekommer.

I maj 1994 gjorde Utlänningsnämnden en informationsresa till Ukraina och har därmed en uppdaterad bild av situationen där. Ukraina har genomgått en liknande utveckling som den i Ryssland i detta avseende, dvs. den från staten sanktionerade antisemitismen förekommer inte längre.

Det är mot denna bakgrund som den tidigare regeringen har fattat dessa beslut. Utlänningsnämnden följer nu den praxis som har utvecklats under den borgerliga regeringens tid.

Anf. 93 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Det kanske inte längre finns stöd i lagen eller hos staten för att trakassera människor av judisk härkomst. Men trots vad som har sagts från myndigheternas sida har det de facto ändå förekommit den typen av trakasserier från grupper och enskilda, och de rättsvårdande myndigheterna har ofta inte tagit sig an dessa fall. Det är därför man har gett möjlighet till asyl för dem som flytt under sådana omständigheter.

Invandrarministern säger att man nu ser ytterligare förbättringar. Jag har inte sett något underlag för att kunna säga att det skett en förändring under 1994 och att dessa trakasserier upphört eller minskat i omfattning. Invandrarministern säger att de har minskat i omfattning och att det därför finns anledning att ha ett annat synsätt på detta. Jag vill ha ett klargörande på denna punkt.

Anf. 94 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Jag vill säga två saker, Dan Ericsson.

För det första avgörs, och det vet både Dan Ericsson och jag, asylärenden genom prövning av varje enskilt fall. Det görs en seriös prövning om man har skyddsbehov eller inte. I detta fall har Utlänningsnämnden konstaterat att man inte har det.

För det andra återoppar jag enbart sådana fakta som är kända när det gäller praxisutvecklingen som också slagits fast av den tidigare borgerliga regeringen. Det är inte någon ny politik som förs, utan det är enbart fullföljande av den praxis som den tidigare regeringen har fastlagt.

Jag har också svarat Dan Ericsson att jag inte finner någon anledning att försöka ändra på den praxisen i detta fall. Jag tycker att detta fall är ganska klart, och det är också praxisen i detta sammanhang. De rapporter från den förra regeringens tid som har givits oss är de som jag har redovisat här.

Anf. 95 DAN ERICSSON (kds):

Fru talman! Nu kanske vi har litet olika uppfattning om vad praxis egentligen är. Min uppfattning är att den typen av trakasserier som människor av judisk härkomst drabbas av i länder som Ryssland eller Ukraina utgör tillräckligt skäl för att få asyl här.

Det anmärkningsvärda i det nu aktuella fallet är att nämnden i sitt beslut skriver att trakasserier mot personer av judiskt ursprung förekommer såväl från grupper i samhället som från enskilda personer. Det är ju det som är grunden för tidigare regeringsbeslut i dessa frågor när man låtit människor stanna här och beviljat asyl.

Nu har jag precis fått veta att det också i detta ärende har framkommit nya omständigheter. Jag misstänker därför att det kommer in en ny ansökan. Det är mycket möjligt att detta ärende hamnar på regeringens bord. Då vore det intressant att få ett ytterligare förtydligande om att man från regeringens sida inte tänker lägga om praxis när det gäller judar som kommer från f.d. Sovjet.

Anf. 96 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Praxis utformas utifrån en bedömning av hur situationen är vid ett visst tillfälle och vilken utveckling som har skett. Just nu kan man säga att det skett en positiv utveckling. Det innebär inte att allt är bra.

Det innebär inte att man kan säga att alla judar är fria från trakasserier och annat från befolkningen eller från vissa grupper i samhället. Men de trakasserier som tidigare förekommit från statens och samhäl-

lets sida har upphört både i Ryssland och Ukraina, och det är det viktiga.

Vi följer självfallet dessa frågor mycket nära. På det sättet kan vi uppdatera oss och också ändra praxis via Utlänningsnämnden om så skulle krävas. Jag kan försäkra Dan Ericsson att vi inte med berätt mod skickar tillbaka någon som omedelbart skulle utsättas för förföljelse av sådan art att man skulle ha asylgrundande skäl att få stanna i Sverige

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1994/95:111 om riksidrottsgymnasierna

Anf. 97 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Beatrice Ask har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser att vidta med anledning av Skolverkets översyn av systemet med riksrekryterande idrottsgymnasier.

Beatrice Ask framhåller mycket riktigt i sin fråga till mig att utredningen mynnar ut i ett förslag som innebär att ett antal riksidrottsgymnasier måste ifrågasättas samt att idrottsrörelsen framgent får ta ett större ansvar för utbildningarnas specialidrottsdel. Till denna beskrivning av förslaget vill jag tillägga att förslaget även innebär ett ökat lokalt ansvar för dessa frågor genom att en uppdelning av idrottsgymnasierna görs i lokala, regionala och riksrekryterande gymnasier. De kommuner som i egen regi eller i samverkan med andra kommuner vill starta ett lokalt alternativt regionalt idrottsgymnasium kan göra detta redan nu.

Skolverkets förslag, som har remissbehandlats, bereds för närvarande i Utbildningsdepartementet. Jag räknar med att frågan kan behandlas i den kommande budgetpropositionen.

Anf. 98 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Beskedet är att regeringens slutsatser när det gäller riksidrottsgymnasierna kan förväntas i budgetpropositionen.

Besked på den här punkten brådskar, eftersom Skolverkets förslag innebär ändrade regler helst från nästa höst. Jag vet inte om regeringen kommer att fatta det beslutet. Men om det är på det sättet krävs det ganska snabba ryck.

Det handlar om drygt 1 000 elevplatser och de 32 specialidrottsförbund som skall ta över en viktig del av ansvaret för denna utbildning. Det gäller också de 44 miljoner kronor som specialidrottsundervisningen kostar. Förslaget är att idrotten skall ta över en del av kostnaderna. Det kommer att bli en debatt och diskussion om hur man skall hantera detta.

Men det är så – och det är både Kommunförbundet och Riksidrottsförbundet med på – att det krävs och kommer att krävas en viss sanering. En del utbildningsenheter kommer alltså att försvinna. Jag ställer

därför frågan, eftersom man ganska snabbt måste få veta vilka slutsatser som dras.

För idrotten i Sverige är det här väldigt viktigt. Vi har många idrottsgymnasier, inte minst på skidsportens område. Norrmännen har ju satsat hårt på att se till att elitidrottande ungdomar får bra utbildning—det är bakgrunden till våra skolor.

Nu finns det en oro. Det finns en risk för att vi inte har sanerat tillräckligt mycket och att kvaliteten därmed brister. På en del orter tvingas man emellertid inse att underlaget för ortens gymnasieskola kan falla om man får det ökade lokala ansvar som skolministern pratar om. Då tvingas kommunerna nämligen inte att betala interkommunal ersättning, och då minskar underlaget och elevers möjligheter att gå en idrottsutbildning. Och det är ju där knäckfrågan ligger.

Anf. 99 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag delar Beatrice Asks uppfattning att det är mycket angeläget att frågan får sin lösning. Just därför kan Beatrice Ask och alla andra räkna med att få besked i budgetpropositionen.

Anf. 100 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Är det skolministerns mening att i det här arbetet verka för att idrotten får någon typ av kompensation för de ökade utgifter man kommer att få då man får ansvaret för specialidrotten? Eller skall man räkna med att idrotten skall klara detta ökade ansvar med egna medel?

Det är också intressant att fundera över om eleverna på något sätt kommer att skyddas, så att man även om man bor i en njugg kommun kan fortsätta sin satsning på en idrottsgren som man kanske har hållit på med länge. Utan åtminstone någon bindning finns ju risken att många ungdomar inte får den chansen.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1994/95:126 om ökad utbildning av tekniker och naturvetare

Anf. 101 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Ulf Melin har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att öka antalet elever som läser naturvetenskapliga, tekniska och matematiska ämnen i gymnasieskolan.

Jag delar Ulf Melins uppfattning att det är oroande att intresset för tekniska och naturvetenskapliga utbildningar på gymnasienivå är så lågt samtidigt som ett flertal undersökningar pekar på ett växande behov av tekniker, ingenjörer och civilingenjörer i framtiden.

Problemet med den dåliga rekryteringen till det naturvetenskapliga programmet har uppmärksamats under de senaste åren. Flera initiativ har tagits för att öka intresset för detta utbildningsområde. Skolverket och Verket för högskoleservice (VHS) fick sommaren 1993 i uppdrag

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

att under en period av fem år gemensamt ansvara för att inom skolans och den högre utbildningens område initiera åtgärder som syftar till att öka ungdomars intresse för teknik och naturvetenskap.

Skolverket och VHS har med utgångspunkt i uppdraget startat ett gemensamt projekt, det s.k. NOT-projektet. Målsättningen med arbetet är att öka rekryteringsunderlaget för högre tekniska och naturvetenskapliga utbildningar genom

- att ändra attityden till NT-utbildningar,
- att stärka teknikens och naturvetenskapens ställning i allmänbildningen,
- att intressera fler flickor för tekniska utbildningar och
- att lyfta fram de nyskapande och aktiverande verksamheter i lärarfortbildningen som finns inom många teknik-/naturvetarcentra.

Jag kommer att följa detta arbete med stort intresse samt överväga ytterligare åtgärder.

Anf. 102 ULF MELIN (m):

Fru talman! Fru statsråd! Jag tackar för svaret.

Det är bra att Ylva Johansson lyfter fram NOT-projektet, att hon lyfter fram just problemet att rekrytera fler elever till de tekniska och naturvetenskapliga ämnena i gymnasieskolan och vikten av att öka intresset på det området i grundskolan. Med tanke på den framtida arbetsmarknaden måste vi se till att öka intresset för de här ämnena – det finns ju redan i dag ett behov av ingenjörer, tekniker och kvalificerade yrkesarbetare. Det är därför bra att Ylva Johansson lyfter fram den delen.

Detta är emellertid det enda statsrådet tar upp i sitt svar, och jag är förvånad över att hon inte också lyfter fram andra delar. Man måste ju också titta litet grand på hur gymnasieskolan ser ut. Exempelvis de specialutformade programmen, där man kan integrera de teoretiska programmen med de yrkesförberedande för att just öka antalet tekniker, nämns inte med ett enda ord i svaret. Jag måste därför fråga: Avser Ylva Johansson att stimulera utvecklingen av de specialutformade programmen, eller avser hon att ta bort dem?

En annan sak är kursutformningen, möjligheten att i gymnasieskolan läsa exempelvis tekniska kurser. Inte heller detta nämns i svaret.

Detta är naturligtvis nödvändiga åtgärder för att vi skall kunna öka intresset för de här ämnena.

I slutet av sitt svar säger statsrådet att hon skall överväga ytterligare åtgärder. Vad innebär dessa "ytterligare åtgärder"?

Anf. 103 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det finns i dag en stor frihet inom gymnasieskolorna att lokalt genomföra olika integreringar av utbildningar och genomföra lokala kurser. Vilken utveckling vi kommer att få inom gymnasieskolan återstår att se.

Ulf Melin ingår ju själv som ledamot i den parlamentariska kommitté som har till uppgift att följa reformerna inom gymnasieskolan, och jag väntar med spänning på vad den kommittén kommer att kunna dra för slutsatser av utvecklingen. Utifrån det får vi sedan överväga ifall det blir aktuellt med ytterligare åtgärder.

Prot. 1994/95:22

15 november

Svar på frågor

Anf. 104 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag ställer dessa frågor därför att jag tror att det är oerhört viktigt att departementet och statsrådet ger de här signalerna. När man läser det här svaret börjar man undra om det som statsrådet skall göra bara är att följa NOT-projektet och dess utveckling under de närmaste fem åren. Det tror jag inte räcker, utan man måste göra mycket mycket mer. Man måste t.ex. stimulera kommunerna till att ta fram specialutformade program och till att skapa en mer kursutformad gymnasieskola. Framför allt tror jag att man måste börja redan i grundskolan, att man där måste se till att fånga elevernas intresse på de här områdena.

Detta är ju ett stort problem. Eleverna, både de på grundskolan och de på gymnasieskolan, upplever faktiskt de matematik- och naturorienterade ämnena som de tråkigaste, och detta är ju utomordentligt allvarligt för framtiden.

Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! När det gäller grundskolan finns det anledning att vara en smula orolig utifrån de signaler som Skolverkets utvärdering ger i fråga om just den naturvetenskapliga utbildningen men också matematiken.

Skolverkets utvärdering visar att många elever har ytliga kunskaper i NO-ämnena, att man inte har någon reell insikt i fråga om de naturvetenskapliga begreppen och att man inte har den förståelse som krävs för att ämnena skall bli intressanta. Det visar sig också att pojkar har mycket bättre resultat än flickor i grundskolan när det gäller NO-ämnena.

Jag tycker att detta ger anledning att känna en smula oro, och det kan också vara grund för ytterligare åtgärder från min sida.

Anf. 106 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag har tagit upp rekryteringen till den högre utbildningen även på andra områden än ingenjörs- och teknikerutbildning, exempelvis sådana lärarutbildningar som kräver att man har gått på ett naturvetenskapligt program eller motsvarande. Detta tycker jag i och för sig är bra.

Men om vi skall klara av att fånga elevernas intresse för de här ämnena, måste det också finnas behöriga, utbildade lärare, och ett stort bekymmer i lärarutbildningen i dag är att vi har alldeles för få sökande till dessa utbildningar.

Jag tror därför att även detta, hur vi skall klara rekryteringen, ger oss anledning att fundera ganska mycket över hur vi skall utforma gymnasieskolan så att fler elever läser de här utbildningarna. Som det

ser ut i dag rekryteras nämligen många lärare som kanske inte har behörighet att undervisa i de här ämnena i grundskolan. Jag menar därför att man redan där sänder signaler till eleverna om att detta inte är speciellt viktiga ämnen.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1994/95:130 om betygssystemet i gymnasieskolan

Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Eva Johansson har frågat mig om jag tänker göra någon förändring vad gäller betygssystemet i gymnasieskolan som kan underlätta lärarnas arbete med betygssättning.

Eva Johansson motiverar sin fråga med att många lärare tycker att det är svårt att finna de rätta betygsnivåerna i det nya betygssystemet för gymnasieskolan. De nya betygskriterierna sägs vara alltför vaga.

Jag har förståelse för stora delar av den kritik som nu riktas mot gymnasieskolans betygssystem. Vi skall dock komma ihåg att betygssättning alltid rymmer stora svårigheter.

Vi går nu över från ett grupprelaterat relativt betygssystem till ett målrelaterat. Centrala betygskriterier skall tolkas lokalt och konkretiseras i den aktuella undervisningsplaneringen. Det är ingen lätt uppgift, och det ställer stora krav på lärarna.

Tidsplanen för att genomföra det nya betygssystemet i gymnasieskolan förslogs av den förra, borgerliga regeringen och har fastställts av riksdagen. Jag hade gärna sett att det hade skett i en lugnare takt.

Med den tidsplan som nu gäller tvingas lärarna tolka betygskriterierna parallellt med att de skall tillämpa dem på en årskull gymnasieelever. Detta har skapat problem i flera fall.

Jag är dock inte beredd att nu gå in och föreslå några förändringar i gymnasieskolans betygssystem.

Däremot kommer Skolverket att följa upp hur de nya kriterierna tas emot ute på skolorna. Skolverket får därigenom signaler om vad som kan behöva revideras och kompletteras.

Jag räknar med att Skolverket vartefter kommer att kunna presentera ytterligare kommentarmaterial som kan vara till hjälp för lärarna vid betygssättningen.

Jag har dessutom för avsikt att föreslå att regeringen ger den parlamentariska kommitté som har till uppgift att följa den pågående utvecklingen i gymnasieskolan (U 1994:02) tilläggsdirektiv som innefattar en uppföljningen av betygssystemet.

När det gäller grundskolan har regeringen nyligen lagt fram en proposition om betyg i det obligatoriska skolväsendet. Propositionens tidsplan innebär att grundskolorna får god tid på sig att diskutera de nya betygskriterierna innan de skall tillämpas.

Anf. 108 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Först vill jag tacka Ylva Johansson för svaret. Det här är kanske den allra vanligaste frågan som jag får från lärare och elever. De undrar hur de skall handskas med ett betygssystem som egentligen har gett dem tre olika betygssystem under ett och samma läsår. Jag förstår deras oro och deras funderingar. Detta är en övermäktig uppgift.

Vi varnade för den här situationen redan när den förra riksdagen fattade beslutet. Ingen skulle vara gladare än jag om jag hade behövt stå här i dag och säga att vi tyvärr hade fel och att detta gick riktigt bra. Men det är dess värre inte på det sättet.

Nu har den här situationen uppstått. Tidspressen har varit enorm ute på skolorna. Man har inte kunnat testa fram detta och fått en trygghet i hur systemet skall användas. Jag har i och för sig inte så många synpunkter på själva systemet.

Jag tror att skolministern gör en riktig bedömning när det gäller att gå in och göra förändringar i själva systemet. Det vore att röra till det ännu mer. En ny betygsreform skulle naturligtvis medföra ytterligare en lång tid av oro. Det skulle förmodligen skapa ett ännu större kaos än det som har uppstått. Jag tycker att det är en bra bedömning.

Jag tolkar det som skolministern säger så att hon vill göra det som går för att underlätta införandet av det nya betygssystemet utan att utsätta elever och lärare för ytterligare press genom förändringar av själva systemet. Jag tolkar det också så att skolministern har nått av signalen att skolan nu behöver arbetsro.

Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Eva Johansson gör en helt riktig tolkning av det jag sade. Nu är vår uppgift att göra det bästa av situationen. Vi måste visa tilltro till lärarna i deras svåra uppgift och underlätta deras arbete på de sätt som vi kan utan att klåfingrigt gå in och skapa nya problem.

Anf. 110 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tror att detta besked i sig är en hjälp. Ute på en del skolor har man endera med en viss förväntan sett fram emot en reform eller också – och kanske oftare – varit rädd för att det skulle ske. Det här beskedet är en bra signal till dem att jobba vidare med det som de har börjat med. De skall få den hjälp som går utan att vi rör till det ännu mer för dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förkortad motionstid

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1994/95:43 till jordbruksutskottet

1994/95:78 till finansutskottet

1994/95:109 till socialutskottet
1994/95:112 till konstitutionsutskottet
1994/95:113 till näringsutskottet

Motioner

1994/95:L8 – L12 till lagutskottet
1994/95:N2 till näringsutskottet

Beträffande proposition 1994/95:78 Ett Sverige i S:t Petersburg hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till tio dagar.

Kammaren beslöt att förkorta motionstiden för denna proposition till att utgå torsdagen den 24 november.

Beträffande proposition 1994/95:113 Ändring av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet): System för garanti av insättningar hade regeringen föreslagit att riksdagen skulle besluta att motionstiden förkortades till åtta dagar.

Kammaren beslöt att förkorta motionstiden för denna proposition till att utgå tisdagen den 22 november.

24 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1994/95:KU1 – KU7, KU11 och KU12
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU1
Utrikesutskottets betänkanden 1994/95:UU2 och UU4
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1994/95:SfU1 och SfU2
Socialutskottets betänkanden 1994/95:SoU1 – SoU5
Kulturutskottets betänkanden 1994/95:KrU1 och KrU2
Jordbruksutskottets betänkanden 1994/95:JoU3 och JoU5
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1994/95:AU3

25 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1994/95:110 bidrag för information om Sverige i samband med världsmästerskapen i friidrott i Göteborg år 1995

26 § Kammaren åtskildes kl. 16.07.

Prot. 1994/95:22
15 november

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Avsägelse	1
2 § Anmälan om kompletteringsval.....	1
3 § Svar på fråga 1994/95:89 om ärvdabalkens regler om dödförklaring	1
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	1
Anf. 2 AGNE HANSSON (c):	2
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	2
Anf. 4 AGNE HANSSON (c):	2
4 § Svar på fråga 1994/95:95 om skadestånd med anledning av felaktig myndighetsutövning.....	3
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	3
Anf. 6 BENGT HARDING OLSON (fp):.....	3
Anf. 7 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	4
Anf. 8 BENGT HARDING OLSON (fp):.....	4
Anf. 9 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	4
Anf. 10 BENGT HARDING OLSON (fp):.....	5
Anf. 11 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	5
Anf. 12 BENGT HARDING OLSON (fp):.....	5
Anf. 13 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	6
5 § Svar på frågorna 1994/95:113 och 131 om finansiering av Gentekniknämndens verksamhet.....	6
Anf. 14 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	6
Anf. 15 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	7
Anf. 16 INGA-BRITT JOHANSSON (s):	7
Anf. 17 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	8
Anf. 18 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	8
Anf. 19 INGA-BRITT JOHANSSON (s):	8
6 § Svar på fråga 1994/95:115 om brott där de misstänkta skyller på varandra.....	9
Anf. 20 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	9
Anf. 21 JEPPE JOHNSSON (m):.....	10
Anf. 22 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	10
Anf. 23 JEPPE JOHNSSON (m):.....	11
Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	11
Anf. 25 JEPPE JOHNSSON (m):.....	11
Anf. 26 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):	11

7 § Svar på fråga 1994/95:112 om nedläggning av I 20..... 11

Anf. 27 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):.....	11
Anf. 28 ULLA LÖFGREN (m):	12
Anf. 29 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):.....	12
Anf. 30 ULLA LÖFGREN (m):	12

8 § Svar på fråga 1994/95:109 om vården av demenssjuka..... 13

Anf. 31 Socialminister INGELA THALÉN (s):	13
Anf. 32 MY PERSSON (m):.....	13
Anf. 33 Socialminister INGELA THALÉN (s):	14
Anf. 34 MY PERSSON (m):.....	14
Anf. 35 Socialminister INGELA THALÉN (s):	15
Anf. 36 MY PERSSON (m):.....	15
Anf. 37 Socialminister INGELA THALÉN (s):	15
Anf. 38 MY PERSSON (m):.....	15

9 § Svar på fråga 1994/95:119 om ansvaret för arbetet med kvinnors hälsa..... 16

Anf. 39 Socialminister INGELA THALÉN (s):	16
Anf. 40 BARBRO WESTERHOLM (fp):	16
Anf. 41 Socialminister INGELA THALÉN (s):	17

10 § Svar på fråga 1994/95:122 om utvärdering av smittskyddslag..... 17

Anf. 42 Socialminister INGELA THALÉN (s):	17
Anf. 43 BARBRO WESTERHOLM (fp):	18
Anf. 44 Socialminister INGELA THALÉN (s):	18
Anf. 45 BARBRO WESTERHOLM (fp):	18

11 § Svar på fråga 1994/95:123 om glömda och gömda sjukdomar 18

Anf. 46 Socialminister INGELA THALÉN (s):	18
Anf. 47 BARBRO WESTERHOLM (fp):	19
Anf. 48 Socialminister INGELA THALÉN (s):	19
Anf. 49 BARBRO WESTERHOLM (fp):	19

12 § Svar på fråga 1994/95:124 om bidrag till frivilliga organisationer..... 20

Anf. 50 Socialminister INGELA THALÉN (s):	20
Anf. 51 BARBRO WESTERHOLM (fp):	20
Anf. 52 Socialminister INGELA THALÉN (s):	20
Anf. 53 BARBRO WESTERHOLM (fp):	21

13 § Svar på fråga 1994/95:125 om tortyrskadecenter..... 21

Anf. 54 Socialminister INGELA THALÉN (s):	21
Anf. 55 BARBRO WESTERHOLM (fp):	21
Anf. 56 Socialminister INGELA THALÉN (s):	22

Prot. 1994/95:22
15 november

Anf. 57 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	22
Anf. 58 Socialminister INGELA THALÉN (s):.....	22
Anf. 59 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	22
14 § Svar på fråga 1994/95:121 om företagshälsovård.....	22
Anf. 60 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	22
Anf. 61 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	23
Anf. 62 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	23
Anf. 63 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	24
Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	24
Anf. 65 BARBRO WESTERHOLM (fp):.....	24
15 § Svar på fråga 1994/95:129 om ROT-avdraget.....	24
Anf. 66 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	24
Anf. 67 DAN ERICSSON (kds):.....	25
Anf. 68 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	25
Anf. 69 DAN ERICSSON (kds):.....	26
Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	26
Anf. 71 DAN ERICSSON (kds):.....	26
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	27
Anf. 73 DAN ERICSSON (kds):.....	27
Anf. 74 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):.....	27
Anf. 75 DAN ERICSSON (kds):.....	27
16 § Svar på fråga 1994/95:117 om försäljning av Assido- mäns skogsmark.....	28
Anf. 76 Näringsminister STEN HECKSCHER (s):	28
Anf. 77 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):	28
Anf. 78 Näringsminister STEN HECKSCHER (s):	28
Anf. 79 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):	29
17 § Svar på fråga 1994/95:114 om uppehållstillstånd för utlänningar som är verksamma vid svenska företag.....	29
Anf. 80 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	29
Anf. 81 LARS BJÖRKMAN (m):.....	30
Anf. 82 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	30
Anf. 83 LARS BJÖRKMAN (m):.....	30
Anf. 84 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):	31
Anf. 85 LARS BJÖRKMAN (m):.....	31

Anf. 86 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):.....	31
Anf. 87 LARS BJÖRKMAN (m):	31

Prot. 1994/95:22
15 november

18 § Svar på fråga 1994/95:127 om tillämpningen av den s.k. barnpraxisförordningen..... 32

Anf. 88 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):.....	32
Anf. 89 ULLA HOFFMANN (v):.....	32

19 § Svar på fråga 1994/95:128 om asyl för judiska familjer från f.d. Sovjetunionen..... 33

Anf. 90 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):.....	33
Anf. 91 DAN ERICSSON (kds):.....	33
Anf. 92 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):.....	34
Anf. 93 DAN ERICSSON (kds):	34
Anf. 94 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):.....	35
Anf. 95 DAN ERICSSON (kds):	35
Anf. 96 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):.....	35

20 § Svar på fråga 1994/95:111 om riksidrottsgymnasierna..... 36

Anf. 97 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	36
Anf. 98 BEATRICE ASK (m):	36
Anf. 99 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	37
Anf. 100 BEATRICE ASK (m):	37

21 § Svar på fråga 1994/95:126 om ökad utbildning av tekniker och naturvetare..... 37

Anf. 101 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	37
Anf. 102 ULF MELIN (m):	38
Anf. 103 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	38
Anf. 104 ULF MELIN (m):	39
Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	39
Anf. 106 ULF MELIN (m):	39

22 § Svar på fråga 1994/95:130 om betygssystemet i gymnasieskolan 40

Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	40
Anf. 108 EVA JOHANSSON (s):.....	41
Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):	41
Anf. 110 EVA JOHANSSON (s):.....	41

23 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förkortad motionstid 41

24 § Förnyad bordläggning..... 42

25 § Bordläggning..... 42

26 § Kammaren åtskildes kl. 16.07..... 43

